

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2024

Bc. PETRA HOLUBOVÁ

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra veřejného práva

Prezident České republiky

Diplomová práce

**The president of the Czech republic
Diploma thesis**

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Jan KUDRNA, Ph. D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Petra HOLUBOVÁ

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem , které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 8. 3. 2024

Bc. Petra HOLUBOVÁ

ANOTACE

Tématem diplomové práce je Prezident České republiky. Představuje genezi pojmu hlava státu, přičemž vytyčuje její postavení v politickém systému republiky. Zabývá se vznikem a koncem funkčního období prezidenta republiky, jemuž předchází jeho volba. Vyjmenovává pravomoci hlavy státu, k jejichž výkonu a platnosti tato nepotřebuje, anebo potřebuje kontrasignaci předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Řeší situace, kdy, a ve výkonu jaké pravomoci, je třeba prezidenta republiky, ze strany předsedy vlády, předsedy Poslanecké sněmovny a předsedy Senátu, zastoupit. V neposlední řadě hovoří o tématu neodpovědnosti z výkonu funkce a imunitě našeho nejvyššího představitele státu. Získané informace jsou pak interpretovány v závěru práce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Česká republika * Ústava České republiky * moc výkonná * prezident republiky * postavení * volba * funkce * pravomoci * zastupování * odpovědnost

ANNOTATION

This thesis focuses on the Czech President, his standing, authorities and constraints of his powers as enshrined in the Czech constitution. It introduces the very concept of the office and its place in the political system of the country. Then, the thesis deals with the Presidential term and the way the Czech Head of the State is elected. It provides Presidential executive actions overviews that do or don't require the Prime Minister counter-signature or an approval by a government member. The paper also covers hypothetical situations when the President is indisposed and can not, for the time being, hold the position and clearly states when in such a scenario a Prime minister, a Chamber of deputies Speaker or President of the Senate might take over and in what competence and capacity. Lastly, the paper looks into the topic of President non-liability and immunity statute against any possible legal requirement, prosecution or penalty. All of the obtained information is then interpreted in the conclusion part of the thesis.

KEYWORDS

the Czech Republic * Constitution of the Czech Republic * executive * President of the Republic * status * election * function * powers * representation * responsibility

OBSAH

1 ÚVOD.....	7
2 INSTITUT HLAVA STÁTU.....	9
2.1 Historie institutu hlava státu	9
2.2 Postavení hlavy státu	9
3 VZNIK FUNKCE PREZIDENTA REPUBLIKY	11
3.1 Podmínky volitelnosti prezidenta republiky.....	11
3.2 Překážky volitelnosti prezidenta republiky.....	13
3.3 Návrh kandidáta na prezidenta republiky	13
3.4 Volební kampaň	14
3.5 Volba prezidenta republiky	16
3.6 Vznik funkce prezidenta republiky.....	20
3.7 Funkční období prezidenta republiky	22
4 PRAVOMOCI PREZIDENTA REPUBLIKY.....	23
4.1 Pravomoci prezidenta republiky podle čl. 62 Ústavy	27
4.2 Pravomoci prezidenta republiky podle čl. 63 Ústavy	39
4.3 Pravomoci prezidenta republiky podle čl. 64 Ústavy	60
4.4 Kancelář prezidenta republiky	61
5 KONEC FUNKCE PREZIDENTA REPUBLIKY	63
6 ZASTUPOVÁNÍ PREZIDENTA REPUBLIKY	66
7 NEODPOVĚDNOST Z VÝKONU FUNKCE A IMUNITA PREZIDENTA REPUBLIKY	69
7.1 Neodpovědnost z výkonu funkce	69
7.2 Imunita prezidenta republiky	70
8 DALŠÍ ZÁLEŽITOSTI PREZIDENTA REPUBLIKY	73
8.1 Plat a další náležitosti spojené s výkonem funkce prezidenta republiky....	73

8.2 Náležitosti zabezpečení bývalého prezidenta	74
8.3 Ochrana prezidenta republiky	75
8.4 Symboly prezidenta republiky	77
9 ZÁVĚR	81
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	86
11 SEZNAM PŘÍLOH.....	91

1 ÚVOD

Autorka si tématem diplomové práce, potřebné k úspěšnému zakončení magisterského studia, oboru Policejní management a kriminalistika, absolvovaném na Policejní akademii České republiky v Praze, zvolila námět Prezident České republiky.

Důvodem výběru tohoto předmětu byl fakt, že bylo v jeho čase aktuální, jelikož se právě schylovalo k volbě, v pořadí čtvrtého, prezidenta České republiky. Tím byl nakonec dne 28. ledna 2023 zvolen Petr Pavel, který se pak své funkce ujal dne 9. března 2023, přičemž v současné době stále úřaduje.

Diplomová práce bude rozdělena do jedenácti kapitol. První kapitolou bude její úvod. Druhá kapitola bude vycházet ze znění čl. 54 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“), které říká, že je prezident republiky hlavou státu. Zde autorka nabídne rychlý exkurz do geneze tohoto pojmu, přičemž bude dále pak vymezeno jeho aktuální postavení v České republice, jejímž politickým systémem je parlamentní demokracie. Třetí kapitola se bude zabývat samotným vznikem funkce prezidenta republiky, kterému předchází jeho přímá volba. V této části práce bude věnována pozornost taktéž podmínkám a průběhu předmětné volby. Ve čtvrté kapitole se bude autorka detailněji zabývat pravomocemi prezidenta republiky, které ve své podstatě stěžejně vymezují roli hlavy státu, co by jedné ze součástí výkonné moci. Pátá kapitola bude pojednávat o možných způsobech, kterým mandát prezidenta republiky zaniká. Tématem šesté kapitoly bude zastupování hlavy státu, které může nastat ze dvou důvodů. Tím prvním je usnesení se obou komor Parlamentu o tom, že existují závažné důvody, které této znemožňují úřad vykonávat. Druhým důvodem je pak případ, kdy se úřad prezidenta republiky uvolní, přičemž nový prezident republiky ještě nebyl zvolen, anebo se doposud neujal své funkce. Sedmá kapitola bude pojednávat o neodpovědnosti z výkonu funkce prezidenta republiky a o jeho imunitě, které jsou pro postavení nejvyššího představitele našeho státu typické. V osmé kapitole se bude autorka zabývat některými dalšími náležitostmi spojenými s výkonem mandátu hlavy státu,

konkrétně jejímu ohodnocení, ochraně a symbolice. V této kapitole bude dále věnována pozornost náležitostem zabezpečení bývalého prezidenta republiky. Devátá kapitola bude patřit samotnému závěru, ve kterém budou interpretovány, v průběhu tvorby diplomové práce, získané informace. Desátá a jedenáctá kapitola bude pak patřit povinným náležitostem vysokoškolské kvalifikační práce, kterými jsou seznamy veškeré použité literatury a příloh.

2 INSTITUT HLAVA STÁTU

Ústava ve svém čl. 54 odst. 1 označuje prezidenta republiky hlavou státu.

2.1 Historie institutu hlava státu

Soudobé hlavy státu mají svůj historický původ v absolutní monarchii, jež byla v 16. až 18. století v Evropě převládající formou vlády. V absolutní monarchii byl monarcha, jakožto hlava státu, nositelem jeho vnitřní suverenity. Po francouzské revoluci na konci 18. století začal být nově panovník vnímán jako tzv. první služebník státu, přičemž začala být jeho moc částečně omezována. Absolutní monarcha byl svržen, kdy začalo docházet k novému uspořádání státní moci, a to ve dvou podobách, konkrétně konstituční monarchii nebo republiky. Typickým označením hlavy státu v republice je pak prezident.

2.2 Postavení hlavy státu

V České republice, v jakožto svrchovaném, jednotném a demokratickém právním státě, je suverénem lid. Lid si sám, za účelem služby ve formě státní moci, dosazuje své úředníky. Právě z pohledu těchto demokraticko-republikánských idejí můžeme na prezidenta republiky nahlížet jako na toho prvního nejvyššího úředníka lidu, respektive státu. Z celého kontextu Ústavy dále vyplývá, že je Česká republika republikou parlamentní.¹

V politickém systému parlamentní demokracie je hlava státu prakticky konstruována jako neutrální čtvrtá moc. Prezident republiky je ve snaze uchovat národní nezávislost a politickou jednotu lidu považován za tzv. garanta Ústavy a arbitra při řešení ústavních konfliktů. S ohledem na jemu svěřené pravomoci je však systematikou Ústavy formálně řazen do čela moci výkonné. Prakticky prezident republiky nicméně nestojí na samém vrcholu výkonné moci, jelikož tuto pozici zaujímá vláda, jakožto její vrcholný orgán.²

¹ Čl. 1 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

² Tamtéž, čl. 67 odst. 1.

Prezident republiky je nejvyšší ústavní a politický zástupce země. Jakožto samostatný orgán pak plní funkce a úkoly vymezené mu právním řádem. V současné době k těm nejvýznamnějším z nich patří reprezentace státu, jeho symbolika a v neposlední řadě být v různé míře nositelem výkonné moci.

Samotné postavení hlavy státu upravují především normy ústavního práva, přičemž jsou její další pravomoci obsaženy taktéž v některých zákonech. Prezident republiky je dále, kromě norem výslovně zmiňujících a určujících jeho postavení, vázán i samotnými hodnotami a principy státu, jež vyjadřuje Ústava a Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „Listina základních práv a svobod“). Jeho postavení dále dotváří tradice a obyčeje vztahujícími se k české státnosti.

Na pravomoci prezidenta republiky však nelze hledět pouze z hlediska vnitrostátního. Hlava státu má totiž svou roli taktéž z hlediska mezinárodního. I normy mezinárodní práva tak ovlivňují výčet a obsah některých jejích kompetencí, přičemž jsou tyto někdy též vyjádřeny v našich ústavních předpisech. Princip mezinárodního práva se dále odráží ve vzájemném rovném postavení hlav ostatních států, a to bez rozdílu jejich vnitřního politického systému.

3 VZNIK FUNKCE PREZIDENTA REPUBLIKY

Podmínky výkonu volebního práva při volbě prezidenta republiky, podrobnosti navrhování kandidátů na jeho funkci, vyhlášení a provádění samotné volby vč. vyhlášení jejího výsledku a soudního přezkumu upravuje zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o volbě prezidenta republiky“).

Do funkce prezidenta republiky může být povolán pouze takový jedinec, který vyhoví všem Ústavou a zákony stanoveným podmínkám. Tyto podmínky se vztahují jak k jeho osobnímu statutu, tak i k procesním pravidlům, kterým se musí tento podrobit, aby bylo jeho postavení považováno za legitimní. Podmínky volby prezidenta republiky upravují podrobně zákony a zvláštní volební normy.

Aby mohl být občan České republiky do úřadu prezidenta republiky vůbec zvolen, musí kumulativně splnit tzv. podmínky volitelnosti.

3.1 Podmínky volitelnosti prezidenta republiky

Ústava ve svém čl. 19 odst. 2 stanovuje, že prezidentem republiky může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 40 let.³

Státní občanství České republiky

Způsoby nabývání a pozbývání občanství České republiky se zabývá zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o státním občanství České republiky“).

Ten ve svém § 3 říká, že se státní občanství České republiky nabývá narozením, určením otcovství, osvojením, nalezením na území České republiky, udělením, prohlášením, anebo v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče.

³ Čl. 57 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

Státní občan České republiky pak může svého státního občanství pozbyt jediným možným způsobem, kterým je prohlášení o jeho vzdání se.⁴

Další podrobnosti stanoví zákon o státním občanství České republiky.

Volební právo

Ústava nejen ve svém čl. 56 odst. 6 říká, že právo volit má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let.

Zákon o volbě prezidenta republiky však ve svém § 4 odst. 2 taxativně alternativně vymezuje dvě překážky, které voliče jeho volebního práva zbavují.

První překážkou je zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidí. K tomuto omezení může dojít např. na základě hospitalizace pacienta bez jeho souhlasu, jestliže mu bylo pravomocným rozhodnutím soudu uloženo ochranné léčení formou lůžkové péče, dále jestliže mu byla nařízena izolace, karanténa nebo léčení z důvodů uvedených v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, dále jestliže mu bylo nařízeno vyšetření zdravotního stavu podle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“) nebo zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, a dále pak jestliže tento bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje sebe nebo své okolí, jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí, anebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro jeho samotného nebo okolí nelze odvrátit jinak.⁵

Druhou překážkou je přímo omezení svéprávnosti voliče k výkonu jeho volebního práva, k němuž lze přistoupit jen v zájmu člověka, jehož se to týká, po jeho zhlédnutí a s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti, a to jen tehdy, hrozila-li by mu jinak závažná újma a nepostačí-li vzhledem k jeho zájmům mírnější a méně omezující opatření. O omezení svéprávnosti člověka

⁴ § 40 odst. 1 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

⁵ § 4 odst. 2 písm. a) zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

§ 38 odst. 1 písm. a) bod 1, 2, 3 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování v posledním znění

Tamtéž, § 38 odst. 1 písm. b).

rozhoduje soud. Další podrobnosti stanoví zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve svých § 55 až 65.⁶

Ústavou ani jiný právním předpisem není predikován případ, kdy by v průběhu volebního období prezident republiky některou z právě uvedených podmínek volitelnosti pozbyl. Stejně tak není ani žádný ústavní orgán obdařen kompetencí takovýto případ řešit. Jediný možný postup tak stanovuje Ústava ve svém čl. 66, kterému bude věnována pozornost v kapitole č. 6 této práce.

3.2 Překážky volitelnosti prezidenta republiky

Zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 5 hovoří o omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva i z opačné strany. Uvádí totiž, že pokud by takováto skutečnost u kandidáta na prezidenta republiky nastala, jedná se o tzv. překážku volitelnosti, která by jej omezila v jeho právu být zvolen.

Další překážkou volitelnosti prezidenta republiky je dále ztráta prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt. Tato překážka volitelnosti může nastat rozhodnutím Ústavního soudu učiněného na základě podané ústavní žaloby Senátu, a to pro hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku, anebo pro velezradu. O ztrátě prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt bude blíže pojednáváno v kapitole č. 7.2 této práce.⁷

3.3 Návrh kandidáta na prezidenta republiky

Navrhnout kandidáta do úřadu prezidenta republiky je oprávněn každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let. Jeho návrh však musí být podpořen peticí podepsanou minimálně 50.000 občany České republiky, kteří jsou oprávněni k jeho volbě. Náležitosti této petice, stejně tak jako pravidla při ověřování správnosti údajů v ní uvedených, pak upravuje zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 25 odst. 3 až 6. Stejně tak je kandidáta do úřadu

⁶ § 4 odst. 2 písm. b) zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

⁷ § 55 odst. 1, 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v posledním znění

⁷ Čl. 65 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v posledním znění

prezidenta republiky oprávněno navrhnout nejméně 20 poslanců nebo 10 senátorů.⁸

Kandidátní listina, jejíž náležitosti upravuje zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 25, se následně podává Ministerstvu vnitra. To zahajuje řízení o její registraci. Podrobnosti samotného podání kandidátní listiny upravuje zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 21.⁹

Výstupem řízení o registraci kandidátní listiny Ministerstva vnitra je pak rozhodnutí o její registraci anebo odmítnutí. Podrobnosti postupu Ministerstva vnitra při projednání a registraci kandidátských listin upravuje zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 26.

Proti rozhodnutí Ministerstva vnitra se mohou navrhuující občan, poslanci, senátoři, a dále pak i samotný kandidát na prezidenta republiky, domáhat ochrany u Nejvyššího správního soudu. Lhůta pro podání tohoto oprávněného prostředku jsou dva pracovní dny od doručení takového rozhodnutí. Soudní přezkum pak upravuje zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „soudní řád správní“).¹⁰

3.4 Volební kampaň

Volební kampaní, která začíná dnem vyhlášení volby prezidenta republiky, se podle § 35 odst. 1 zákona o volbě prezidenta republiky rozumí jakákoli propagace kandidáta na funkci prezidenta republiky nebo volební agitace v jeho prospěch, zejména veřejné oznámení určené na jeho podporu nebo sloužící v jeho prospěch, včetně jakékoli doprovodné akce, za které se poskytne nebo obvykle poskytuje úplata. Průběh volební kampaně musí být čestný a poctivý. Za

⁸ § 21 odst. 1 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

Čl. 56 odst. 5 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v posledním znění

⁹ § 21 odst. 3 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

Tamtéž, § 26.

¹⁰ Tamtéž, § 65 odst. 1.

Tamtéž, § 68.

volební kampaň se považuje i pravdivé sdělení v neprospěch jiného kandidáta na funkci prezidenta republiky.¹¹

Další pravidla volební kampaně dále pak stanovuje zákon o volbě prezidenta republiky ve zbylých odstavcích svého § 35.

Volební účet

Zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 24 stanovuje každému kandidátu povinnost zřídit si pro financování své volební kampaně bankovní účet. Tento tzv. volební účet musí být veden u banky, spořitelního nebo úvěrního družstva, jehož pobočka je umístěna na území České republiky. K zobrazení přehledu platebních transakcí na volebním účtu kandidáta musí být umožněn, na jeho na internetových stránkách, bezplatný nepřetržitý dálkový přístup pro třetí osoby. Peněžní prostředky uložené na volebním účtu lze užit pouze na financování volební kampaně.¹²

Další náležitosti týkající se nakládání s těmito peněžními prostředky upravuje zákon o volbě prezidenta ve zbylých odstavcích § 24 a 36.

Výdaje na volební kampaň

Výdaje na volební kampaň, kterými se rozumí součet všech peněžních prostředků nebo jiných plnění ocenitelných v penězích, které kandidát na funkci prezidenta republiky vynaloží na úhradu nákladů volební kampaně, nesmějí u kandidáta, který se účastní pouze prvního kola volby, přesáhnout finanční částku ve výši 40.000.000,- Kč vč. DPH. U kandidáta, který se účastní prvního i druhého kola volby, pak nesmějí tyto výdaje přesáhnout finanční částku ve výši 50.000.000,- Kč vč. DPH.¹³

Kandidát na funkci prezidenta republiky je povinen o financování své volební kampaně vést účetnictví, a to v souladu se zákonem jej upravující. Toto účetnictví je pak kandidát, do devadesáti dnů ode dne vyhlášení celkového

¹¹ § 35 odst. 3, 4 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

¹² Tamtéž, § 24 odst. 3.

Tamtéž, § 38 odst. 1.

¹³ Tamtéž, § 37 odst. 1, 2.

výsledku volby, povinen zaslat Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí.¹⁴

Další záležitosti týkající se výdajů na volební kampaň kandidáta stanovuje zákon o volbě prezidenta republiky ve svých § 37 až 38b.

Volební kampaň pak končí dnem vyhlášení celkových výsledků volby prezidenta republiky.¹⁵

V případě, kdy je volební kampaň vedena v rozporu se zákonem o volbě prezidenta republiky, může se fyzická osoba nebo dokonce samotný kandidát na funkci prezidenta republiky, dopustit přestupku. Příslušnost k projednání takového přestupku, stejně tak jako výši pokuty, kterou lze za takovýto přestupek uložit, pak upravuje zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 62 odst. 3, 4.¹⁶

Volební kampaň může být dále pak vedena v rozporu se zákonem o volbě prezidenta republiky i ze strany právnické nebo podnikající fyzické osoby. I v těchto případech se tyto mohou dopustit přestupku, jehož příslušnost k projednání, stejně tak jako výši pokuty, kterou za něj lze uložit, upravuje zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 63 odst. 2, 3, 4.

Další podrobnosti týkající se projednání těchto přestupků pak upravuje zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 64.¹⁷

3.5 Volba prezidenta republiky

Prezident České republiky je volen přímo občany, a to prostřednictvím přímých voleb. Přímé volby prezidenta republiky se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.¹⁸

¹⁴ § 36 odst. 2 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

Tamtéž, § 38 odst. 5.

¹⁵ Tamtéž, § 35 odst. 3.

¹⁶ Tamtéž, § 62 odst. 1, 2.

¹⁷ Tamtéž, § 63 odst. 1.

¹⁸ Čl. 56 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v posledním znění

Přímá volba prezidenta republiky, která se poprvé v České republice uskutečnila v roce 2013, je stanovena ústavním zákonem č. 71/2012 Sb., kterým se, s účinností od 1. října 2012, mění Ústava. Do této ústavní novely byl prezident republiky volen nepřímo členy Parlamentu.

Zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 2 odst. 1, 2 dále říká, že samotné hlasování při volbě prezidenta republiky pak probíhá buď ve stálých volebních okrscích vytvořených na území České republiky, anebo ve zvláštních volebních okrscích vytvořených mimo její území.¹⁹

Zákona o volbě prezidenta republiky deleguje do role ústředního správního úřadu pro volbu prezidenta republiky svým § 8 odst. 1 Ministerstvo vnitra. Zákon dále pak Ministerstvu vnitra kumulativně stanovuje úkoly, které je povinno v rámci této volby plnit. Při plnění těchto úkolů poskytuje Ministerstvu vnitra, v rámci záležitostí volby probíhající mimo území České republiky, součinnost Ministerstvo zahraničí a zastupitelské úřady, dále Český statistický úřad, krajské úřady, obecní úřady, starostové, tajemníci pověřeného obecního úřadu a ředitelé krajského úřadu, okrskové volební komise a jejich jednotliví členové.²⁰

¹⁹ Stálé volební okrsky jsou na území České republiky vytvořené podle § 26 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů ve znění zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky v posledním znění.

Zvláštní volební okrsky jsou mimo území České republiky vytvořené podle § 3 odst. 2 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů ve znění zákona č. 204/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 212/1996 Sb. a nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 243/1999 Sb., zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Podle § 8 odst. 2 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění Ministerstvo vnitra v rámci volby prezidenta konkrétně: a) sjednocuje a kontroluje organizační a technickou přípravu, průběh a provedení volby prezidenta, b) registruje kandidátní listiny, c) předává neprodleně Českému statistickému úřadu kopie kandidátních listin k založení registru kandidátů pro zpracování výsledku volby prezidenta, seznam zaregistrovaných kandidátních listin a průběžně jej informuje o změnách v údajích o kandidátech, d) prostřednictvím krajských úřadů informuje starosty o tom, kdo má právo delegovat členy a náhradníky do okrskové volební komise; zároveň tuto informaci zveřejní na svých internetových stránkách určených pro volby, e) informuje Státní volební komisi o registraci kandidátních listin, f) zajišťuje tisk volebních materiálů a hlasovacích lístků, g) zveřejňuje na svých internetových stránkách určených pro volby informaci o podmínkách a způsobu hlasování, h) kontroluje průběh hlasování ve volebních místnostech a sčítání hlasů okrskovou volební komisí, i) řeší stížnosti na organizačně technické zabezpečení volby prezidenta na úrovni kraje a hlavního města Prahy poté, co se stěžovatel neúspěšně domáhal nápravy u krajského úřadu, j) plní úkoly při odstraňování duplicit mezi zvláštními seznamy voličů a stálými seznamy voličů podle § 6 odst. 5

Průběh volby prezidenta republiky pak podrobně upravuje zákon o volbě prezidenta republiky ve svých hlavách IV a V.

Samotná volba prezidenta republiky se pak koná v posledních šedesáti dnech volebního období právě úřadující hlavy státu a zároveň tak, aby se její případné druhé kolo konalo nejpozději třicet dnů před uplynutím stávajícího volebního období.²¹

Volbu prezidenta republiky vyhláší, uveřejněním rozhodnutí o vyhlášení volby prezidenta ve Sbírce zákonů, předseda Senátu, a to nejpozději devadesát dnů před jejím samotným konáním. Za den vyhlášení volby prezidenta se považuje den rozeslání částky Sbírky zákonů, v níž bylo rozhodnutí o vyhlášení volby prezidenta vyhlášeno.²²

V případě, že se uvolní úřad prezidenta republiky, koná se jeho volba do devadesáti dnů. V tomto případě vyhlásí předseda Senátu jeho volbu nejpozději do deseti dnů poté, a zároveň maximálně osmdesát dnů před jejím konáním. Pokud není funkce předsedy Senátu aktuálně obsazena, vyhláší volbu prezidenta republiky předseda Poslanecké sněmovny.²³

Do úřadu prezidenta republiky je následně zvolen kandidát, který získal nadpoloviční většinu z celkového počtu platných hlasů oprávněných voličů, kteří se voleb zúčastnili a odevzdali platný hlas.²⁴

Pokud takový kandidát není, koná se za čtrnáct dnů, po začátku prvního kola volby, kolo druhé. Do druhého kola pak postupují dva nejúspěšnější kandidáti z prvního kola volby. Pokud mají v prvním kole volby kandidáti rovnost hlasů, postupují do kola druhého všichni ti, kteří získali nejvyšší počet platných hlasů

a 6 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, k) archivuje volební dokumentaci, včetně volební dokumentace předané Ministerstvem zahraničních věcí, l) plní další úkoly podle téhož zákona

Tamtéž, § 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

²¹ § 3 odst. 1 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

²² Tamtéž.

²³ Čl. 56 odst. 7, 8, 9 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v posledním znění

²⁴ § 54 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

Čl. 56 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v posledním znění

oprávněných voličů. Nejsou-li takoví kandidáti alespoň dva, postupují do druhého kola volby i kandidáti s druhým nejvyšším počtem platných hlasů oprávněných voličů.²⁵

V případě ztráty volitelnosti kandidáta, který postoupil do druhého kola volby prezidenta, nebo jeho vzdání se kandidatury, postupuje do druhého kola volby prezidenta kandidát, který v prvním kole získal další nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů. V případě rovnosti odevzdaných platných hlasů oprávněných voličů postupují do druhého kola všichni kandidáti. Druhé kolo volby prezidenta se koná i v případě, že se jej zúčastní pouze jeden kandidát.²⁶

Do úřadu prezidenta republiky je pak zvolen kandidát, který v druhém kole volby obdržel nejvyšší počet platných hlasů oprávněných voličů. V případě, že je takových kandidátů více, není prezident republiky zvolen, kdy se do deseti dnů vyhlásí nová volba prezidenta republiky.²⁷

Zákon o volbě prezidenta republiky ve svém § 57 odst. 1 říká, že Státní volební komise vyhlásí celkový výsledek volby prezidenta, uveřejněním zápisu Státní volební komise o výsledku volby prezidenta, sdělením ve Sbírce zákonů. Celkový výsledek volby prezidenta republiky je dále pak Státní volební komisí, neprodleně po jeho vyhlášení, předán i předsedovi Senátu, anebo předsedovi Poslanecké sněmovny, není-li funkce předsedy Senátu obsazena.²⁸

Navrhující občan, poslanci nebo senátoři, dále pak i každý občan, který disponuje právem volit, může podat u Nejvyššího správního soudu návrh na neplatnost volby prezidenta, má-li za to, že byla porušena ustanovení zákona způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby prezidenta. Tento návrh je však

²⁵ Čl. 56 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění § 56 odst. 1, 2 zákona č. 275/2012 Sb., *o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů* v posledním znění

²⁶ Čl. 56 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění § 56 odst. 3 zákona č. 275/2012 Sb., *o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů* v posledním znění

²⁷ Čl. 56 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění § 56 odst. 7 zákona č. 275/2012 Sb., *o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů* v posledním znění

Tamtéž, § 59 odst. 1 písm. a).

²⁸ Tamtéž, § 57 odst. 2.

potřeba podat nejpozději sedm dnů po vyhlášení celkového výsledku volby. Řízení před soudem je upraveno soudním řádem správním.²⁹

Shledá-li Nejvyšší správní soud návrh na neplatnost volby prezidenta republiky opodstatněným, koná se opakování části jeho volby, anebo se koná jeho celkově opakovaná volba.³⁰

Zákon o volbě prezidenta pak ve svém § 59 odst. 3 říká, že předseda Senátu vyhlásí novou, anebo opakovanou volbu prezidenta, nejpozději deset dnů poté, kdy pro ni nastal důvod, přičemž zároveň stanoví den pro její konání nejpozději devadesát dnů po jejím vyhlášení. Stejně tak vyhlásí předseda Senátu opakování pouze části volby prezidenta nejpozději deset dnů poté, kdy pro ně nastal důvod. V tomto případě zákon hovoří o tom, že musí být opakování části volby zároveň vyhlášeno nejpozději třicet dnů před úkonem, který se má opakovat.³¹

3.6 Vznik funkce prezidenta republiky

Pokud je prezident republiky zvolen, ujímá se svého úřadu právotvornou skutečností, kterou je složení slibu. Tento slib prezident republiky skládá do rukou předsedy Senátu, a to na společné schůzi obou komor Parlamentu. Slib prezidenta republiky je právním aktem.³²

Slib prezidenta republiky, kterým se tento zavazuje plnit základní ústavní povinnosti spojené s jeho funkcí, vyjadřuje Ústava ve svém čl. 59 odst. 2, kdy zní: Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj úřad budu zastávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

²⁹ § 66 odst. 1, 2 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

Tamtéž, § 68.

³⁰ Tamtéž, § 59 odst. 2.

³¹ Tamtéž, § 59 odst. 4.

³² Čl. 55 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v posledním znění
Tamtéž, čl. 59 odst. 1.

Věrnost České republice

Věrnost České republice je prvořadou povinností prezidenta republiky. Vyznačuje se především povinností hájit svrchovanost a celistvost České republiky a jejího demokratického řádu, kdy se tato povinnost stává pro prezidenta republiky, okamžikem vyřčením slibu, prioritou. Pokud by se prezident republiky tomuto závazku zpronevěřil a jednal by proti těmto hodnotám, naplnil by skutkovou podstatu ústavního deliktu velezrady, která může být jedním z důvodů podání ústavní žaloby. Prezident republiky je tak oprávněn odmítnout akty, jež by se obsahu jeho slibu přičily, přičemž je na druhou stranu určen jednat podle obsahu slibu.

Zachovávání Ústavy a zákonů

Prezident republiky se dále složením slibu zavazuje k zachovávání Ústavy a zákonů. Je vázán vnitrostátními i mezinárodními smlouvami. Prezident republiky nesmí svými akty jednat proti skutečnostem chráněným těmito ustanoveními. Prezident republiky nemůže uzavřít ani ratifikovat mezinárodní smlouvu, která by toto ustanovení nesplňovala a uvedené hodnoty nerespektovala. V opačném případě by se mohl opět se dopustit ústavního deliktu velezrady.

Zastávání úřadu v zájmu všeho lidu

Prezident republiky se v neposlední řadě složením slibu zavazuje k tomu, že bude svůj úřad vykonávat v zájmu všeho lidu. To znamená, že nemůže vyloučit žádnou skupinu a zastávat tak svůj úřad jen v zájmu její některé části, např. třídy nebo vrstvy. Z uvedeného dále pak prezidentu republiky vyplývá povinnost jednat se všemi politickými stranami, které dostaly od lidu důvěru, aby jej zastupovaly v Parlamentě.

Prezident republiky složení slibu stvrzuje svým podpisem.

Formu a průběh skládání slibu stanovují právní předpisy a ústavní zvyklosti. Pravidla této ceremonie stanovuje zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu

Poslanecké sněmovny (dále jen „zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny“).³³

Odmítne-li ten, který byl prezidentem republiky zvolen, slib složit, nebo složí-li jej s výhradou, hledí se na něho, jakoby zvolen vůbec nebyl a koná se nová volba prezidenta republiky.³⁴

3.7 Funkční období prezidenta republiky

Funkční období prezidenta republiky trvá pět let, přičemž začíná dnem složení slibu, čímž se tento ujímá svého úřadu. Z předmětného vyplývá, že novému prezidentu republiky není umožněno složit slib dříve, než tomu dosavadnímu neuplynulo jeho volební období. V praxi se konec úřadu prezidenta České republiky datuje ke dni předcházejícímu dni složení slibu nového prezidenta republiky, kdy tento předchází přesně pět let dni po jeho zvolení. Ústava ani žádný jiný zákon nestanovuje nic o předání funkce prezidenta České republiky.³⁵

Stanovení začátku a konce působení prezidenta republiky v úřadu má pak význam z hlediska platnosti jeho aktů.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky (dále jen „zákon o bezpečnosti České republiky“) ve svém čl. 10 umožňuje prodloužit prezidentu republiky jeho volební období až o šest měsíců, a to jestliže po dobu nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu podmínky na území České republiky neumožní konat volby ve lhůtách, které jsou stanoveny pro pravidelná volební období.

Nikdo nemůže být zvolen prezidentem republiky více než dvakrát za sebou.³⁶

³³ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státopěda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 856-857.

³⁴ Čl. 60 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

§ 59 odst. 1 písm. b) zákona č. 275/2012 Sb., *o volbě prezidenta republiky* v posledním znění

³⁵ Čl. 55 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

³⁶ Tamtéž, čl. 57 odst. 2.

4 PRAVOMOCI PREZIDENTA REPUBLIKY

Pravomoci prezidenta republiky jsou obsaženy v Ústavě, v dalších zákonech, anebo vyplývají z norem mezinárodního práva. Některé pravomoci prezidenta republiky jsou dále pak založeny na tradicích a obyčejích, které se na našem území vytvářely ještě v době monarchie. Rozsah jeho pravomocí je dále pak ovlivněn i socialistickou etapou ústavního vývoje.

Prezidentu republiky je převážná většina svěřených pravomocí přesně vymezena v duchu uplatnění zásady enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí, kterou vystihuje Listina základních práv a svobod ve svém čl. 2 odst. 2 tak, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. V rámci zákona je pak hlavě státu v malém množství případů umožněna se svěřenými pravomocemi dispozice. To znamená, že prezident republiky může z vlastního rozhodnutí přenést jejich výkon na někoho jiného.

Při výkonu všech svých pravomocí je prezident republiky povinen dbát obsahu svého slibu, jímž se ujal svého úřadu.

Akty prezidenta republiky

Prezident republiky uskutečňuje své pravomoci skrze své akty, které pak mají různý obsah, formu, právní náležitosti i důsledky. Akty prezidenta republiky *jsou ústavními akty, jejichž obsah a forma vyplývají z ústavních předpisů a odlišují se od správních aktů, zákonodárných aktů nebo aktů soudní moci*³⁷. Akty prezidenta republiky jsou označovány jako tzv. prerogativy hlavy státu.

V souladu s Ústavou odlišujeme právní formu aktů prezidenta republiky jako rozhodnutí, jiné právní akty a politické akty.

a) Rozhodnutí prezidenta republiky

Z hlediska svého obsahu zasahují rozhodnutí prezidenta republiky do různých oblastí státní moci. Jejich náležitosti jsou zpravidla stanoveny v Ústavě, případně

³⁷ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 850.

v dalších zákonech, pokud tak z Ústavy vyplývá. Právní řád nestanovuje pro všechny případy rozhodnutí prezidenta republiky všeobecně platné a jednotné náležitosti. Tyto se liší právě v závislosti na svém obsahu.

Prezident republiky je při vydávání rozhodnutí podle čl. 63 odst. 1, 2 Ústavy svázán s vládou. Takováto rozhodnutí tedy vyžadují ke své platnosti kontrasignaci, tzn. spolupodpisu, předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Bez kontrasignace by nebyla rozhodnutí platná. Oproti tomu k platnosti rozhodnutí prezidenta republiky vydaných podle čl. 62 Ústavy postačí pouze podpis samotného prezidenta republiky. Z požadavku podpisů tedy vyplývá, že musí být rozhodnutí prezidenta republiky vždy písemná.³⁸

U některých rozhodnutí prezidenta republiky vyžaduje Ústava k jejich platnosti návrhu nebo jinou formu součinnosti dalšího ústavního orgánu. Toto se týká zejména jmenování a odvolávání ústavních funkcionářů. Absence této součinnosti by pak měla za následek neplatnost tohoto rozhodnutí. Žádný předpis však prezidentu republiky neukládá, aby takováto svá rozhodnutí odůvodňoval anebo aby měl kdokoli možnost proti těmto podat opravný prostředek.

Oproti tomu Ústava někdy prezidentu republiky ukládá, aby své rozhodnutí odůvodnil. V takovémto případě se pak stává toto odůvodnění náležitostí rozhodnutí, kdy by jeho absence měla za následek neplatnost takového rozhodnutí. Ústava prezidenta republiky však neomezuje, co se obsahu těchto důvodů týče.

b) Jiné právní akty

Jinými právními akty prezidenta republiky, nikoli rozhodnutím, jsou např. návrhy a takové akty prezidenta republiky, kde vystupuje jako procesní strana u soudu, dále návrh prezidenta republiky kandidáta na funkci Veřejného ochránce práv a jeho zástupce, kdy však rozhoduje Poslanecká sněmovna, apod. Jiné právní akty jsou založené zákony a nejsou prerogativy hlavy státu.³⁹

³⁸ Čl. 63 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

³⁹ § 2 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., *o Veřejném ochránci práv* v posledním znění

c) Politické akty

Politickým aktem prezidenta republiky je např. jeho vystoupení na zasedání mezinárodních organizací, kde zastupuje stát navenek, přičemž vystupuje v úzké souvislosti s vládou jako vrcholným orgánem výkonné moci.

Členění pravomocí prezidenta republiky

Pravomoci prezidenta republiky lze členit podle nejrůznějších kritérií. Autorka si pro účely této práce zvolila jejich nejčastěji používané členění, během kterého je brán ohled na skutečnost, zda hlava státu při výkonu svých pravomocí postupuje autonomně, tzn. na vládě nezávisle, nebo je s vládou, jakožto vrcholným orgánem výkonné moci, spojena, anebo postupuje z podnětu nebo se souhlasem jiného státního orgánu, např. Parlamentu.

Ústava ve svém čl. 62 uvádí taxativní výčet kompetencí, k jejichž výkonu nepotřebuje prezident republiky souhlasu předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. V takových případech za jeho rozhodnutí či jiné akty vláda neodpovídá.

a) Podle čl. 62 Ústavy prezident republiky

- jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi,
- svolává zasedání Poslanecké sněmovny,
- rozpouští Poslaneckou sněmovnu,
- pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády,
- jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy,
- jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu,
- odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlazuje odsouzení,
- má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního,
- podepisuje zákony,
- jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu,
- jmenuje členy Bankovní rady České národní banky.

Ústava ve svém čl. 63 odst. 1 uvádí demonstrativní výčet rozhodnutí prezidenta republiky, k jejichž platnosti je třeba spolupodpisu, tzn. kontrasignace, předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Za takováto rozhodnutí následně vláda odpovídá.⁴⁰

b) Podle čl. 63 odst. 1 Ústavy prezident republiky

- zastupuje stát navenek,
- sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy,
- je vrchním velitelem ozbrojených sil,
- přijímá vedoucí zastupitelských misí,
- pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí,
- vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu,
- jmenuje a povyšuje generály,
- propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán,
- jmenuje soudce,
- nařizuje, aby se trestní řízení nezačalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo,
- má právo udělovat amnestii.

Ústava ve svém čl. 63 odst. 2 dále pak umožňuje prezidentu republiky výkon dalších, tzn. nad rámec jejich právě uvedeného demonstrativního výčtu, pravomocí, stanoví-li tak zákon. I tato rozhodnutí vyžadují ke své platnosti kontrasignaci předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. I za takováto rozhodnutí následně vláda odpovídá.⁴¹

Během studia kompetencí prezidenta republiky obsažených v čl. 63 odst. 2 Ústavy je nutno si uvědomit, že tyto nezahrnují jen rozhodnutí prezidenta republiky, k nimž je třeba kontrasignace. Předmětný článek totiž zahrnuje i další akty prezidenta republiky, jejichž kontrasignace třeba není. Důvodem je, že akty prezidenta republiky nemají charakter rozhodnutí. Zařazením uvedených aktů

⁴⁰ Čl. 63 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

⁴¹ Tamtéž, čl. 63 odst. 3, 4.

prezidenta republiky do čl. 63 odst. 2 Ústavy je vyjádřeno, že prezident republiky musí mít při jejich realizaci na zřeteli stanovisko vlády.

Jednotlivým pravomocem prezidenta republiky bude podrobněji věnována pozornost v následujících podkapitolách této kapitoly.

4.1 Pravomoci prezidenta republiky podle čl. 62 Ústavy

Prezident republiky podle čl. 62 Ústavy

a) Jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 62 písm. a) Ústavy zasahují do výkonné moci.

Ze současného užití čl. 68 odst. 2 Ústavy lze vyvodit, že musí hlava státu nejprve jmenovat předsedu vlády, kdy následně, právě až na jeho návrh, jmenuje ostatní členy vlády, které dále pověřuje řízením ministerstev nebo jiných úřadů.

Nově jmenovaná vláda pak musí, do třiceti dnů po svém jmenování, předstoupit před Poslaneckou sněmovnu a požádat ji o vyslovení důvěry. Pokud tato vláda důvěru Poslanecké sněmovny nezíská, dostane opětovně slovo hlava státu, která jmenuje stávajícího či nového předsedu vlády. Ten prezidentu republiky navrhne ostatní členy vlády, kdy tito, po jejich jmenování a pověření řízením ministerstev nebo jiných úřadů, jakožto nově vytvořená vláda, předstupují za splnění stejných podmínek před Poslaneckou sněmovnu a opětovně ji žádají o důvěru. V případě, že ani tato nově jmenovaná vláda důvěru Poslanecké sněmovny nezíská, jmenuje prezident republiky předsedu vlády na návrh předsedy Poslanecké sněmovny. Výběr předsedy vlády je tak ve své podstatě

pouze předpokladem k vytvoření nové vlády, která musí získat důvěru Poslanecké sněmovny.⁴²

Ústava ve svém čl. 69 odst. 1 říká, že člen vlády poté skládá slib do rukou prezidenta republiky. Ústava, ani žádný jiný předpis, nespojuje se složením slibu člena vlády žádné další důsledky. Tento akt tak prakticky pouze avizuje končící úřední pověření předchozí vlády. Slib člena vlády je formulován v čl. 69 odst. 2 Ústavy.

Z právě uvedeného tak jasně vyplývá, že jen vláda, kterou její prezidentem republiky jmenovaný, předseda sám vytvořil, a jejíž členy prezident republiky jmenoval a pověřil řízením ministerstev nebo jiných úřadů, a která takto následně získala důvěru Poslanecké sněmovny, může skutečně vykonávat své funkce při správě státu, tzn. vládnout.

Předseda vlády může do rukou prezidenta republiky podat demisi. Ten pak může, novým předsedou vlády, jmenovat kohokoli uzná za vhodné. Z politického hlediska je však jeho volba limitována tím, že by měl novým předsedou vlády jmenovat osobu, o které důvodně předpokládá, že je schopna sestavit vládu, jež následně získá důvěru Poslanecké sněmovny. I v tomto případě je prezident republiky oprávněn vybrat předsedu vlády dvakrát za sebou. V případě, že se mu to nepodaří, kdy vláda nového předsedy nezíská důvěru Poslanecké sněmovny, je prezident republiky při jmenování nového předsedy vlády vázán návrhem předsedy Poslanecké sněmovny. Demise předsedy vlády pak znamená i demisi celé vlády, neboť je postavení každého člena vlády ve funkci založeno právě na důvěře předsedy vlády.⁴³

Ústava ve svém čl. 73 odst. 2 říká, že vláda podá ze zákona demisi v případech, kdy Poslanecká sněmovna zamítla její žádost o vyslovení důvěry anebo jestliže jí vyslovila nedůvěru. Dále pak je vláda povinna podat demisi po volbách do Poslanecké sněmovny, a to vždy po její ustavující schůzi. V uvedených případech musí prezident republiky demisi vlády přijmout. Pokud sama vláda

⁴² Čl. 68 odst. 3, 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

⁴³ Tamtéž, čl. 73 odst. 1.

v těchto zákonem daných případech demisi nepodá, prezident republiky ji odvolá.⁴⁴

Prezident republiky přijímá demisi i ostatních členů vlády. Tito podávají demisi do rukou prezidenta republiky prostřednictvím předsedy vlády. Prezident republiky na návrh předsedy vlády dále pak odvolává člena vlády.⁴⁵

Přijetí nebo odvolání demise předsedy vlády i členů vlády se uskutečňuje skrz rozhodnutí prezidenta republiky.

b) Svolává zasedání Poslanecké sněmovny

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 62 písm. b) Ústavy zasahují do zákonodárné moci.

Prezident republiky svolává po volbách do Poslanecké sněmovny její zasedání. Svolání tohoto zasedání je předpokladem, aby bylo možno svolat ustavující schůzi Poslanecké sněmovny.⁴⁶

Prezident republiky má právo a zároveň povinnost svolat zasedání Poslanecké sněmovny tak, aby bylo zahájeno nejpozději třicátý den po dni, kdy se konaly volby. Zákony žádné další upřesnění lhůty pro svolání zasedání Poslanecké sněmovny nenařizují. V případě, že by tak prezident republiky v této lhůtě neučinil, porušil by své ústavní povinnosti a Poslanecká sněmovna by se třicátý den po dni voleb sešla sama.⁴⁷

Ústava ve svém čl. 34 odst. 2 říká, že mohou být zasedání komor Parlamentu usnesením přerušena, přičemž celková doba jejich přerušení nesmí přesáhnout sto dvacet dnů v roce. Požádá-li, mimo jiné, prezident republiky předsedy komor v této době o svolání schůze, jsou mu tyto povinni vyhovět.⁴⁸

⁴⁴ Čl. 73 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění Tamtéž, čl. 75.

⁴⁵ Tamtéž, čl. 68 odst. 5.

Tamtéž, čl. 73 odst. 1.

Tamtéž, čl. 74.

⁴⁶ Tamtéž, čl. 34 odst. 1.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž, čl. 34 odst. 3.

c) Rozpouští Poslaneckou sněmovnu

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 62 písm. c) Ústavy zasahují do zákonodárné moci.

Právo prezidenta republiky rozpustit Poslaneckou sněmovnu není absolutní. Důvody, pro které se může prezident republiky k takovému kroku uchýlit, jsou uvedeny v čl. 35 odst. 1 Ústavy.

Těmito důvody jsou

- Poslanecká sněmovna nevyslovila důvěru nově jmenované vládě, jejíž předseda byl prezidentem republiky jmenován na návrh předsedy Poslanecké sněmovny,
- Poslanecká sněmovna se neusnese do tří měsíců o vládním návrhu zákona, s jehož projednáním spojila vláda otázku důvěry,
- zasedání Poslanecké sněmovny bylo přerušeno po dobu delší, než je přípustné,
- Poslanecká sněmovna nebyla po dobu delší tří měsíců způsobilá se usnášet, ačkoliv nebylo její zasedání přerušeno a ačkoliv byla v té době opakovaně svolána ke schůzi.

Prezident republiky má ve výše uvedených případech samostatnou pravomoc a může tak sehrát velkou roli při řešení těchto politických krizí. Jak vyplývá ze samotného znění čl. 35 odst. 1 Ústavy, dávají taxativně uvedené důvody hlavě státu možnost, nikoli povinnost, Poslaneckou sněmovnu rozpustit. Prezident republiky tak nemusí předmětné pravomoci využít, ale může na místo toho hledat nezávisle jiné řešení.

Oproti tomu stanovuje Ústava ve svém čl. 35 odst. 2 prezidentu republiky povinnost Poslaneckou sněmovnu rozpustit, a to na základě jejího vlastního návrhu usnesením, s nímž vyslovila souhlas třípětinová většina všech poslanců. Z uvedeného tak jasně vyplývá, že pro tento případ nemá prezident republiky možnost volby, ale je vázán rozhodnutím Poslanecké sněmovny.

Ústava ve svém čl. 35 odst. 3 pak prezidentu republiky zakazuje rozpustit Poslaneckou sněmovnu v době třech měsíců před skončením jejího volebního období.

V případě rozpuštění Poslanecké sněmovny pak fungování státního aparátu upravuje Ústava ve svém čl. 33.

d) Pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 62 písm. d) Ústavy zasahují do výkonné moci.

Předmětná pravomoc prezidenta republiky se vztahuje k vládě jako k celku, nikoli k jejím jednotlivým členům, kterým jsou předseda, místopředsedové a ministři. Zabezpečit, aby vláda vždy působila a vykonávala své povinnosti, je jednou z ústavních povinností prezidenta republiky. To platí i v případě, že by byla v demisi.⁴⁹

Prozatímní výkon funkce vlády, jejíž demisi prezident republiky přijal nebo kterou odvolal, končí jmenováním vlády nové. To platí i pro případ, kdy by tato později nezískala důvěru Poslanecké sněmovny. Oproti tomu nemůže hlava státu dopustit stavu, aby úřadovaly vlády dvě. Z hlediska ústavní jistoty je tedy právě významný okamžik, kdy má být po volbách jmenován a skládat slib nový předseda vlády.

e) Jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 62 písm. e) Ústavy zasahují do soudní moci.

*Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti.*⁵⁰

Jak vyplývá již ze zařazení této pravomoci do čl. 62 Ústavy, prezident republiky nepotřebuje ke jmenování soudce Ústavního soudu kontrasignaci. Je však nutno dbát na splnění dvou podmínek.

⁴⁹ Čl. 67 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

⁵⁰ Tamtéž, čl. 83.

První, hromadnou, podmínkou je, že se v případě kandidáta soudce Ústavního soudu musí jednat o občana České republiky, který musí splnit tzv. kvalifikační podmínky uvedené v čl. 84 odst. 3 Ústavy. Těmito podmínkami jsou bezúhonnost, dispozice aktivního volebního práva, minimální dosažený věk 40 let, řádně ukončené vysokoškolské právnické vzdělání a v neposlední řadě minimálně 10 let činnosti v právnickém povolání.

Druhou podmínku pak stanovuje Ústava ve svém čl. 84 odst. 2 a je jí souhlas Senátu k tomuto jmenování.

Jmenovaný soudce Ústavního soudu následně skládá do rukou prezidenta republiky slib, kterým se ujímá své funkce. I v jeho případě pak platí, že odmítneli slib složit nebo jej složí s výhradou, hledí se na něho, jako by nebyl jmenován. Znění tohoto slibu vyjadřuje Ústava ve svém čl. 85 odst. 2. Prezident republiky jmenuje soudce Ústavního soudu na dobu 10 let.⁵¹

Oproti tomu však není prezident republiky oprávněn soudce Ústavního soudu z výkonu jeho funkce odvolat. Ústavní soud totiž, mimo jiné, rozhoduje o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky. Soudce Ústavního soudu se však může své funkce vzdát, a to prohlášením učiněným do rukou prezidenta republiky. Toto prohlášení se provádí buď osobně, anebo formou sepsaného notářského zápisu.⁵²

Prezident republiky dále jmenuje předsedu a místopředsedy Ústavního soudu. V této své pravomoci je prezident republiky limitován jedinou podmínkou, kterou je, že musí tyto funkcionáře jmenovat přímo z řad soudců Ústavního soudu.⁵³

Ústava nedává prezidentu republiky právo na odvolání předsedy a místopředsedů Ústavního soudu, které do těchto funkcí státní správy jmenoval.

⁵¹ Čl. 84 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění
Tamtéž, čl. 85 odst. 1, 3.

⁵² Tamtéž, čl. 65 odst. 2.

Tamtéž, čl. 87 písm. g).

§ 7 odst. 1 zákona č. 182/1993, *o Ústavním soudu* v posledním znění

⁵³ Tamtéž, § 2 odst. 1.

f) Jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 62 písm. f) Ústavy zasahují do soudní moci.

*Nejvyšší soud je vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů s výjimkou záležitostí, o nichž rozhoduje Ústavní soud nebo Nejvyšší správní soud.*⁵⁴

Přes to, že Ústava neklade prezidentu republiky ve výkonu této pravomoci žádné podmínky, zaujal Ústavní soud jiné stanovisko a omezil svým většinovým rozhodnutím výběr předsedy a místopředsedů Nejvyššího soudu pouze na soudce z jeho řad.⁵⁵

Ústava nedává prezidentu republiky právo na odvolání předsedy a místopředsedů Nejvyššího soudu, které do těchto funkcí státní správa jmenoval.

g) Odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlašuje odsouzení

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 62 písm. g) Ústavy zasahují do soudní moci.

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná na základě tohoto práva se ve smyslu trestněprávních předpisů označuje jako udělení milosti a směřuje k individuálně určité osobě.

V této pravomoci prezidenta republiky se jedná o jeho výhradně osobní právo, tzv. prerogativa. Prezident republiky tak není v jeho výkonu ničím omezen a nepotřebuje souhlasu ani vyjádření kohokoli jiného. Žadateli o udělení milosti, kterým je zpravidla osoba, proti které se trestní řízení vede nebo osoba jí blízká, nevzniká žádný nárok na určitou formu vyřízení jeho žádosti. Prezident republiky si tak může sám zvolit, jakou formou bude na žádost reagovat, anebo dokonce může udělit milosti i bez předcházející žádosti. Za akty udělení milosti nikdo neodpovídá.

⁵⁴ Čl. 92 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

⁵⁵ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 870.

Je třeba si uvědomit, že prezidentu republiky nepřísluší přezkoumávat rozhodnutí nezávislých soudů o vině a trestu za trestné činy. Nedisponuje totiž soudní mocí. Prezident republiky tedy musí uplatňovat své právo, aniž by narušoval ústavní pravomoci jiných orgánů.

Obsah milosti pak rozlišujeme na abolici, agraciaci a rehabilitaci.

Abolice je *příkaz, aby proti určité osobě nebo pro určité trestné činy nebo přečiny nebylo trestní stíhání zahajováno, popřípadě aby řízení bylo zastaveno*⁵⁶. V takovémto případě může být obviněný propuštěn z vazby, anebo se mu může odložit nebo přerušit výkon trestu.⁵⁷

Agraciace je *prominutím nebo zmírněním pravomocně uloženého a zatím nevykonaného (ať z části nebo zcela) trestu nebo některého z více vedle sebe uložených trestů. Agraciací lze také zcela nebo zčásti prominout nebo zmírnit trest jen za některý z trestných činů spáchaných v souběhu*⁵⁸.

*Prominutí nebo zmírnění odsouzení se nazývá rehabilitace.*⁵⁹ Rehabilitace je také vykládána jako *ústavní právo prezidenta republiky, které má za snahu odčinění křivdy, obnovení dobré pověsti, práva, ospravedlnění*⁶⁰.

Trest nebo jeho zbytek může být taktéž udělením milosti prominut jen pod stanovenými podmínkami, tzn. podmíněně. Plnění těchto podmínek sleduje soud, který rozhodoval ve věci v prvním stupni.⁶¹

Trestní řád ve svém § 366 odst. 2 říká, že prezident republiky stanovuje, v jakých případech může řízení o žádosti o udělení milosti provést ministr spravedlnosti.

Současný prezident republiky Petr Pavel svým rozhodnutím č. 353/2023 Sb. zrušil ke dni 31. prosince 2023 rozhodnutí bývalého prezidenta republiky Miloše

⁵⁶ *senat.cz: Webový portál Senátu PČR* [online]. [cit. 15.02.2024]. Dostupné z: https://www.senat.cz/informace/slovník_pojmu.php

⁵⁷ § 366 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění

⁵⁸ NOVOTNÝ, František a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4, str. 293.

⁵⁹ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 873.

⁶⁰ *senat.cz: Webový portál Senátu PČR* [online]. [cit. 15.02.2024]. Dostupné z: https://www.senat.cz/informace/slovník_pojmu.php

⁶¹ § 369 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v posledním znění

Zemana č. 378/2013 Sb., jímž byla přenesena pravomoc provádět řízení v žádostech o milost na ministra spravedlnosti, a to s výjimkou zamítnutí žádostí osob trpících závažnou chorobou nebo nevyléčitelnou chorobou bezprostředně ohrožující život, pokud nebudou soudem shledány podmínky pro užití ustanovení § 327 odst. 4 trestního řádu. S účinností od 1. ledna 2024 provede ministr spravedlnosti řízení, za stejných podmínek, pouze v žádostech o milost, které byly podány před tímto datem, a zároveň nebyly do tohoto data vyřízeny.

Trestně procesní úprava řízení o udělení milosti je obsažena v § 366 až 370 trestního řádu.

h) Má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 62 písm. h) Ústavy zasahují do zákonodárné moci.

V rámci výkonu této pravomoci ovlivňuje prezident republiky negativně legislativní proces. Ani k tomuto aktu, tzv. suspenzivnímu vetu, nepotřebuje hlava státu součinnost žádného jiného ústavního orgánu.

Suspenzivní veto má pak za následek, že se musí Poslanecká sněmovna zákonem opětovně zabývat. Prezident republiky tímto rozhodnutím buď to zbrzdí legislativní proces, během čehož při novém projednání vráceného zákona Poslanecká sněmovna znovu nadpoloviční většinou všech poslanců hlasuje o jeho přijetí, anebo zcela zamezí přijetí takového zákona, a to tím, že se v Poslanecké sněmovně nedosáhne potřebného počtu hlasů poslanců k jeho schválení. Pozměňovací návrhy Poslanecké sněmovny k vrácenému zákonu nejsou přípustné.

Ústava ve svém čl. 50 odst. 1 stanovuje prezidentu republiky povinnost své rozhodnutí o vrácení zákona odůvodnit. Ten pak není při svém odůvodnění omezen pouze ústavními důvody, ale mohou být jakékoli. Předmětné ustanovení dále stanovuje prezidentu republiky k vrácení přijatého zákona lhůtu patnáct dnů. Tato lhůta pak běží ode dne, kdy mu byl zákon postoupen.

Zákon o bezpečnosti České republiky ve svém čl. 8 odst. 3 pak říká, že prezident republiky nemůže vrátit zákon, který byl přijatý ve zkráceném jednání po dobu stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

i) Podepisuje zákony

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 62 písm. i) Ústavy zasahují do zákonodárné moci.

Ústava ve svém čl. 51 říká, že přijaté zákony podepisuje předseda Poslanecké sněmovny, prezident republiky a předseda vlády. Podpisy přijatého zákona pak probíhají v takto uvedeném pořadí.

Další ze způsobů, jak se prezident republiky podílí na legislativním procesu, je podepisování zákonů, a to vč. těch ústavních. Hlava státu nemůže být ve výkonu této své pravomoci nikým zastoupena, a to ani v případě, kdy se uvolní úřad prezidenta republiky a nový prezident republiky ještě není zvolen nebo nesložil slib, rovněž nemůže-li prezident republiky svůj úřad ze závažných důvodů vykonávat a usnese-li se na tom Poslanecká sněmovna a Senát. Z uvedeného tak vyplývá, že ani v případě zastupování prezidenta republiky nebyl výkon této funkce nikomu předán.⁶²

V rozporu s čl. 51 a čl. 62 písm. i) Ústavy pak hovoří zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, podle kterého prezident republiky již nepodepisuje zákon, proti němuž neúspěšně využil svého suspenzivního veta. Z uvedeného tak vyplývá, že k platnosti takového zákona není podpisu hlavy státu třeba.⁶³

Ústava ve svém čl. 33 odst. 4, 5 dále říká, že Poslaneckou sněmovnou schválené zákonné opatření Senátu podepisuje předseda Senátu, prezident republiky a předseda vlády, a to opět v takto uvedeném pořadí.

⁶² Čl. 66 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

⁶³ § 98 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., *o jednacím řádu Poslanecké sněmovny* v posledním znění

j) Jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad (dále jen „NKÚ“) je nezávislý orgán, který *vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu*⁶⁴. Postavení, působnost, organizační struktura a činnost NKÚ je upravena zákonem č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu (dále jen „zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu“). Jeho orgány jsou prezident, viceprezident, Kolegium, senáty a Kárná komora.⁶⁵

Pravomoc jmenovat prezidenta a viceprezidenta NKÚ je prezidentu republiky dále pak stanovena čl. 97 odst. 2. Ústavy. Hlava státu nepotřebuje ani k tomuto rozhodnutí kontrasignaci předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Pro jmenování těchto orgánů NKÚ je však vyžadován návrh Poslanecké sněmovny.

Kandidát na prezidenta nebo viceprezidenta NKÚ musí splnit hromadnou podmínku, kterou je, že se v jeho případě musí jednat o občana České republiky, který splňuje tzv. kvalifikační podmínky uvedené v § 10 odst. 1 zákona o Nejvyšším kontrolním úřadu. Těmito podmínkami jsou plná svéprávnost, bezúhonnost, minimální dosažený věk 35 let, řádně ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu, kdy dále pak musí splňovat další podmínky stanovené zákonem č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, přičemž jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svoji funkci řádně zastávat.

Prezident a viceprezident NKÚ se ujímají své funkce složením slibu do rukou prezidenta republiky. Znění tohoto slibu vyjadřuje zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu ve svém § 10 odst. 4. Funkční období prezidenta a viceprezidenta NKÚ je 10 let.⁶⁶

Prezident a viceprezident NKÚ mohou být ze své funkce prezidentem republiky odvoláni. I k platnosti takového rozhodnutí je třeba návrhu Poslanecké

⁶⁴ Čl. 97 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

⁶⁵ § 7 odst. 1 zákona č. 166/1993 Sb., *o Nejvyšším kontrolním úřadu* v posledním znění

⁶⁶ Tamtéž, § 10 odst. 2, 3, 5.

sněmovny, a dále pak spolupodpisu předsedy nebo jím pověřeného člena vlády, ve smyslu ustanovení čl. 63 odst. 2, 3 Ústavy.⁶⁷

Poslanecká sněmovna může tento návrh učinit pouze v případě, kdy by tyto orgány nevykonávaly svou funkci po dobu delší než šest měsíců, anebo na základě pravomocného rozhodnutí Kárné komory NKÚ, v němž by byl vysloven návrh na odvolání z funkce.⁶⁸

Výkon funkce prezidenta a viceprezidenta NKÚ může dále pak skončit jejich vlastní rezignací, a to okamžikem jejího doručení k rukám prezidenta republiky.⁶⁹

Další důvody, pro které končí výkon funkce prezidenta a viceprezidenta NKÚ, uvádí zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu ve svém § 10 odst. 8.

k) Jmenuje členy Bankovní rady České národní banky

Česká národní banka (dále jen „ČNB“) je *ústřední bankou České republiky, orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem a orgánem příslušným k řešení krize*⁷⁰. Jejím hlavním cílem je péče o cenovou stabilitu. ČNB je součástí Evropského systému centrálních bank, přičemž se dále pak podílí na plnění jeho cílů a úkolů. Postavení, působnost, organizační struktura a činnost ČNB je upravena zákonem České národní rady č. 6/1993 Sb., o České národní bance (dále jen „zákon o České národní bance“).⁷¹

Nejvyšším řídicím orgánem ČNB je její bankovní rada. Počet členů bankovní rady je sedm, kdy se konkrétně jedná o jejího guvernéra, dva viceguvernéry a další čtyři členy. Funkční období členů bankovní rady je šest let, přičemž nikdo nesmí zastávat tuto funkci více než dvakrát.⁷²

⁶⁷ § 10 odst. 8 písm. b) zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu v posledním znění PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 876.

⁶⁸ § 10 odst. 9 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu v posledním znění

⁶⁹ Tamtéž, § 10 odst. 8 písm. c).

⁷⁰ § 1 odst. 1 zákona České národní rady č. 6/1993 Sb., o České národní bance v posledním znění

⁷¹ Čl. 98 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění § 1a zákona České národní rady č. 6/1993 Sb., o České národní bance v posledním znění

⁷² Tamtéž, § 5 odst. 1.

Tamtéž, § 6 odst. 1, 3, 4.

Zákon o České národní bance ve svém § 6 odst. 2 říká, že členy bankovní rady ČNB jmenuje prezident republiky. Ten k jejich jmenování nepotřebuje spolupodpis předsedy nebo jím pověřeného člena vlády.

Kandidát na člena ČNB musí splnit hromadnou podmínku, kterou je, že se v jeho případě musí jednat o občana České republiky, který splňuje tzv. kvalifikační podmínky uvedené v § 6 odst. 6 zákona o České národní bance. Těmito podmínkami jsou plná způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, řádně ukončené vysokoškolské vzdělání, kdy dále pak musí být v měnových záležitostech nebo v oblasti finančního trhu uznávanou a zkušenou osobností.

Prezident republiky pak může členy bankovní rady ČNB z funkce odvolat. Takto však může učinit pouze tehdy, přestane-li člen bankovní rady splňovat podmínky požadované k výkonu funkce, anebo dopustí-li se vážného pochybení. K platnosti takového odvolání je nezbytná kontrasignace předsedy nebo jím pověřeného člena vlády.⁷³

Další důvody, pro které končí výkon funkce člena bankovní rady ČNB, pak uvádí zákon o České národní bance ve svém § 6 odst. 9.

4.2 Pravomoci prezidenta republiky podle čl. 63

Ústavy

Ústava ve svém čl. 63 odst. 1 vymezuje pravomoci prezidenta republiky, které vyžadují ke své platnosti spolupodpis, tzv. kontrasignace, předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Za takové rozhodnutí hlavy státu pak odpovídá vláda.⁷⁴

⁷³ § 6 odst. 2, 10 zákona České národní rady č. 6/1993 Sb., o České národní bance v posledním znění

PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 876.

⁷⁴ Čl. 63 odst. 3, 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

Prezident republiky podle čl. 63 odst. 1 Ústavy

a) Zastupuje stát navenek

Prezident republiky reprezentuje stát během svých návštěv jiných států, během návštěv jeho zahraničních partnerů v České republice, a dále pak během svého vystupování na zasedáních mezinárodních organizací nebo shromážděních hlav států.

To, že tuto pravomoc řadí Ústava do svého čl. 63 odst. 1, vypovídá o tom, že se zastupování prezidenta republiky uskutečňuje v součinnosti s vládou, případně s jejím předsedou nebo příslušným ministrem. To má prakticky za následek, že hlava státu nemůže během zastupování státu vystupovat navenek se svými vlastními názory jako soukromá osoba, nýbrž musí vystupovat jako zástupce státu, jeho stanovisek a politiky, kdy právě vláda, jako vrcholný orgán výkonné moci, odpovídá za jednotnou zahraniční politiku a její prezentaci navenek.

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 15/1988 Sb., o Vídeňské úmluvě o smluvním právu ve svém čl. 7 odst. 2 písm. a), mimo jiné, říká, že se hlava státu, z titulu své funkce a bez předložení plné moci, považuje za zástupce svého státu.

Tato pravomoc prezidenta republiky, týkající se oblasti mezinárodních vztahů, se pak projevuje v několika oblastech. Tou nejdůležitější je, že hlava státu reprezentuje stát v mezistátních právních vztazích. Na základě norem mezinárodního práva se má totiž tradičně za to, že prezident republiky, jakožto nejvyšší orgán a reprezentant státu, jedná v mezinárodních vztazích s účinky. Všechny jeho právně závazné mezinárodní úkony se tak pokládají právě za úkony státu. Prezident republiky tak zastupuje stát pro všechny úkony související se sjednáváním smluv mezi státy nebo mezinárodními organizacemi.

Postavení hlavy státu na území cizího státu je nepřímo upraveno i vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 157/1964 Sb., o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích, a dále pak obecným mezinárodním právem, na jejichž základě požívá prezident republiky určité imunity a výsady.

K těmto tzv. obyčejovým prerogativům prezidenta republiky patří

- *právo pocty,*
- *právo používat vlajky a státního znaku na rezidenci a na dopravních prostředcích používaných prezidentem republiky,*
- *právo na zvláštní ochranu osobní nedotknutelnosti a bezpečnosti,*
- *právo vykonávat svou funkci i v době pobytu na území cizího státu, včetně práva podepisovat zákony a jmenovat státní funkcionáře,*
- *svoboda styku s orgány vlastního státu i jiných států bez jakékoli cenzury,*
- *nedotknutelnost obydlí a jiných prostor užívaných hlavou státu,*
- *vynětí z trestní a civilní jurisdikce státu pobytu,*
- *osvobození od daní a poplatků⁷⁵.*

V mezinárodních vztazích pak různé pocty a privilegia přísluší taktéž rodinným příslušníkům, případně i jiným osobám, jako součástí jeho doprovodu.

b) Sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy; sjednávání mezinárodních smluv může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. b) Ústavy zasahují do oblasti diplomatické činnosti a vnějších vztahů.

Sjednat smlouvu znamená *učinít vše k tomu, aby smlouva platně vznikla⁷⁶*. Ratifikace smlouvy, z hlediska vnitrostátního práva, znamená *schválení smluvního projevu, který při mezinárodní smlouvě sjednané jménem republiky učinil někdo jiný než prezident republiky⁷⁷*, přičemž zároveň vyjadřuje vůli státu být touto smlouvou vázán. Sjednání a ratifikace mezinárodní smlouvy je projevem suverenity státu.

I k platnosti těchto rozhodnutí prezidenta republiky je třeba spolupodpisu předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Ústava ve svém čl. 49 navíc stanovuje, že musí být k ratifikaci mezinárodních smluv

⁷⁵ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 849.

⁷⁶ Tamtéž, str. 846.

⁷⁷ Tamtéž.

- upravujících práva a povinnosti osob,
- spojeneckých, mírových a jiných politických,
- z nichž vzniká členství České republiky v mezinárodní organizaci,
- hospodářských, jež jsou všeobecné povahy,
- o dalších věcech, jejichž úprava je vyhrazena zákonu,

dán souhlas obou komor Parlamentu. Z uvedeného tak jasně vyplývá, že je k sjednání a ratifikaci mezinárodní smlouvy třeba koordinace hlavy státu, vlády a Parlamentu.

Ústava ve svém čl. 10a dále pak říká, že je k ratifikaci mezinárodní smlouvy, kterou mohou být přeneseny některé pravomoci orgánů České republiky na mezinárodní instituci anebo organizaci, třeba souhlasu obou komor Parlamentu, nestanoví-li ústavní zákon, že je třeba souhlasu daného v referendu.

Mezinárodní smlouva, k jejíž ratifikaci je třeba souhlasu obou komor Parlamentu nebo souhlasu daného v referendu, se pak nazývá prezidentská.

K prezidentským smlouvám musí být vždy ještě před zahájením expertních jednání vyžádáno prostřednictvím Kanceláře prezidenta republiky též stanovisko hlavy státu. Po expertních jednáních je pak prezidentu republiky předložen již připravený návrh mezinárodní smlouvy dříve než vládě.⁷⁸

Ať už se jedná o mezinárodní smlouvu ve smyslu čl. 49 nebo čl. 10a Ústavy, je před její ratifikací dána povinnost podat Ústavnímu soudu návrh k jejímu posouzení o souladu s ústavním pořádkem. V případě takového návrhu podaného ze strany prezidenta republiky není třeba kontrasignace. Do rozhodnutí Ústavního soudu pak nemůže být mezinárodní smlouva ratifikována. Z uvedeného tak vyplývá, že prezident republiky po rozhodnutí Ústavního soudu, jímž tento neshledá v mezinárodní smlouvě ústavní překážky, mezinárodní smlouvu ratifikuje. V případě, kdy však rozhodnutí Ústavního soudu ústavní překážky vysloví, musí prezident republiky s ratifikací mezinárodní smlouvy sečkat, a to až do doby, než budou odstraněny. Na základě zvyklostí ukončuje

⁷⁸ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státopěda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 847.

pak prezident republiky proces přijetí mezinárodní smlouvy před její publikací tzv. ratifikační klazulí.⁷⁹

Ústava prezidentu republiky nestanovuje, v jaké lhůtě by měl, po splnění všech právně uvedených podmínek, mezinárodní smlouvu ratifikovat. Z logiky demokratických principů ústavního řádu však vyplývá, že by se tak mělo stát bez zbytečného odkladu

Prezident republiky může dále pak přenést sjednávání mezinárodních smluv na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy.

Na základě této pravomoci přenesl bývalý prezident republiky Václav Havel svým rozhodnutím č. 144/1993 Sb., o sjednávání mezinárodních smluv, přístup a přijetí k méně významných mezinárodním smlouvám

- na vládu v případě sjednávání a schvalování mezinárodních smluv dvoustranných a mezinárodních smluv mnohostranných, které nevyžadují souhlas Parlamentu,
- na člena vlády pověřeného řízením příslušného ministerstva nebo jiného ústředního orgánu státní správy v případě sjednávání a schvalování mezinárodních smluv dvoustranných a mezinárodních smluv mnohostranných, které svým významem nepřesahují rámec působnosti ústředních orgánů státní správy.

Za to, zda jsou sjednávány smlouvy v souladu se zahraničními politickými zájmy České republiky, a dále pak s obecně uznávanými zásadami a normami mezinárodního práva, odpovídá dále Ministerstvo zahraničních věcí.⁸⁰

Ústava ve svém čl. 10 říká, že se následně vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, stávají součástí právního řádu České republiky, kdy stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

⁷⁹ Čl. 87 odst. 2 Ústavy ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

§ 71a odst. 1 písm. d) zákona č. 182/1993, *o Ústavním soudu* v posledním znění

⁸⁰ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 847.

Zvláště je pak upraven postup prezidenta republiky při sjednávání mezinárodních smluv v rámci Evropské unie. Pro tyto účely byla usnesením vlády České republiky přijata dne 16. listopadu 2005 Směrnice vlády ke sjednávání mezinárodních smluv v rámci EU a k jejich vnitrostátnímu projednávání, na kterou dále pak navazuje další právní úprava, která však není tématem této diplomové práce, a proto se jí autorka nebude dále blíže věnovat.⁸¹

V samotné Ústavě ani v uvedeném rozhodnutí prezidenta republiky pak není stanoveno nic o vypovídání mezinárodních smluv. Vypovídání mezinárodních smluv upravuje Směrnice vlády pro sjednávání, vnitrostátní projednávání, provádění a ukončování platnosti mezinárodních smluv dle usnesení vlády ze dne 11. února 2004 č. 131. V této směrnici vláda stanovila, že mezinárodní smlouvu vypovídá, na základě rozhodnutí nebo návrhu vlády, ten orgán, z jehož plné moci byla sjednána.⁸²

c) Je vrchním velitelem ozbrojených sil

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. c) Ústavy zasahují do oblasti obrany státu.

Konkrétní obsah této pravomoci je vyjádřen v ústavních předpisech a zákonech.

Zákon o bezpečnosti České republiky ve svém čl. 9 odst. 3 říká, že má prezident republiky právo účastnit se schůzí Bezpečnostní rady státu, vyžadovat od ní a jejích členů zprávy a projednávat s ní nebo s jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti. Bezpečnostní rada státu je tvořena předsedou vlády a dalšími členy vlády podle rozhodnutí vlády, kdy v rozsahu pověření stanoveném vládou této připravuje návrhy opatření sloužící k zajišťování bezpečnosti České republiky.⁸³

I zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky (dále jen „zákon o ozbrojených silách České republiky“) ve svém § 5 staví prezidenta republiky do

⁸¹ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 847-848.

⁸² Tamtéž, str. 847.

⁸³ Čl. 9 odst. 1, 2 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky v posledním znění

role vrchního velitele ozbrojených sil, přičemž mu dále pak taxativně vyjmenovává pravomoci s tímto spojené.

Těmito pravomocemi jsou

- schvalování základních vojenských řádů,
- jmenování a odvolání náčelníka Vojenské kanceláře prezidenta republiky,
- propůjčení čestných nebo historických názvů vojenským útvarům a vojenským zařízením,
- propůjčení bojových praporů vojenským útvarům a vojenským zařízením.

Ozbrojené síly, které Česká republika vytváří k účelu zajištění své bezpečnosti, se člení na armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.⁸⁴

Úkoly související s výkonem pravomocí prezidenta republiky jako vrchního velitele ozbrojených sil, stejně tak jako řízení Hradní stráže, pak zajišťuje Vojenská kancelář prezidenta republiky. Její postavení upravuje zákon č. 114/1993 Sb., o Kanceláři prezidenta republiky (dále jen „zákon o Kanceláři prezidenta republiky,“) ve svém § 5, který Vojenskou kancelář prezidenta republiky označuje za vojenský útvar ozbrojených sil České republiky, přičemž dále pak odkazuje na zákon o ozbrojených silách České republiky, který upravuje její úkoly, stejně tak jako jmenování, odvolávání a pravomoci jejího náčelníka.

Zákon o ozbrojených silách České republiky ve svém § 26 vymezuje Vojenskou kancelář prezidenta republiky plnění úkolů souvisejících s výkonem pravomocí prezidenta jako vrchního velitele ozbrojených sil a řízením Hradní stráže.

Jak již bylo výše zmíněno, prezident republiky jmenuje a odvolává náčelníka své Vojenské kanceláře, kdy tento mu je následně i přímo podřízen. I k platnosti takového rozhodnutí je potřeba spolupodpisu předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.

Na návrh vlády a po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny příslušnému ve věci obrany jmenuje prezident republiky dále náčelníka Generálního štábu

⁸⁴ § 3 odst. 1, 2 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky v posledním znění

Armády České republiky. Na návrh vlády prezident republiky náčelníka Generálního štábu Armády České republiky taktéž odvolává. Náčelník Generálního štábu Armády České republiky je pak podřízen ministru obrany.⁸⁵

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (dále jen „branný zákon“) pak přiznává prezidentu republiky jako vrchnímu veliteli ozbrojených sil České republiky další pravomoci.

Branný zákon ve svém § 23 odst. 2, 3 říká, že prezident republiky na návrh vlády nařizuje mobilizaci ozbrojených sil, a to mobilizační výzvou učiněnou prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků. Vyhlášení a podrobnosti mobilizace se pak zveřejňují mobilizační vyhláškou.

Mobilizace ozbrojených sil, kterou se rozumí *hromadné povolávání vojáků v záloze k výkonu mimořádné služby za válečného stavu*⁸⁶, může být částečná nebo všeobecná. Částečná mobilizace ozbrojených sil se vztahuje na část vojáků v záloze nebo na část státního území za stavu ohrožení státu. Všeobecná mobilizace ozbrojených sil se vztahuje na všechny vojáky v záloze za válečného stavu.

Stejně tak prezident republiky po ukončení válečného stavu na návrh vlády nařizuje demobilizaci ozbrojených sil, a to demobilizačním nařízením. Vyhlášení a zveřejnění demobilizace se provádí obdobně jako mobilizace. Demobilizaci ozbrojených sil se rozumí *propouštění vojáků z výkonu mimořádné služby*⁸⁷.

Branný zákon ve svém § 34 odst. 1 říká, že, nestanoví-li tento zákon jinak, smí občan České republiky do ozbrojených sil jiných států vstoupit pouze se souhlasem prezidenta republiky, a to na základě své žádosti. Občan podává předmětnou žádost Ministerstvu obrany, které ji, po projednání s Ministerstvem vnitra a Ministerstvem zahraničních věcí, společně se svým vyjádřením následně předloží prezidentovi republiky. Souhlas prezidenta republiky, na jehož udělení není právní nárok, pozbývá platnosti dnem účinnosti vyhlášení stavu ohrožení

⁸⁵ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 868.

⁸⁶ § 23 odst. 1 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování v posledním znění

⁸⁷ Tamtéž, § 23 odst. 4.

státu nebo válečného stavu. Prezident republiky pak může tento souhlas kdykoli odvolat.⁸⁸

Bez souhlasu prezidenta republiky může vstoupit do ozbrojených sil jiného státu občan, který má více státních občanství, přičemž je zároveň občanem právě tohoto státu. Bez souhlasu prezidenta republiky může občan do ozbrojených sil jiného státu dále pak vstoupit za předpokladu, že je tento stát členem mezinárodní organizace zajišťující společnou obranu proti napadení, jejíž je Česká republika členem.⁸⁹

Prezident republiky může dále, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, vyzvat vojáky v záloze, kteří jsou v zahraničí, k výkonu mimořádné vojenské služby, kterou se rozumí vstup do ozbrojených sil spojeneckého státu, na jehož území se právě nacházejí, nebo do něhož se mohou dostat.⁹⁰

Prezident republiky povoluje i vstup cizinců do ozbrojených sil České republiky.⁹¹

d) Přijímá vedoucí zastupitelských misí

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. d) Ústavy zasahují do oblasti diplomatické činnosti a vnějších vztahů.

Vyhláška o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích ve svém čl. 3 odst. 1 říká, že funkcí diplomatické mise je

- zastupovat vysílající stát ve státě přijímajícím,
- chránit zájmy vysílajícího státu a jeho příslušníků ve státě přijímajícím v rozsahu dovoleném mezinárodním právem,
- vést jednání s vládou přijímajícího státu,
- zjišťovat všemi zákonnými prostředky podmínky a vývoj v přijímajícím státě a podávat o nich zprávy vládě vysílajícího státu,

⁸⁸ § 34 odst. 1, 2, 3 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování v posledním znění

⁸⁹ Tamtéž, § 34 odst. 4.

⁹⁰ § 34 odst. 5 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování v posledním znění

⁹¹ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 868.

- podporovat přátelské vztahy mezi vysílajícím a přijímajícím státem a rozvíjet jejich hospodářské, kulturní a vědecké styky.

Přijímající stát musí osobě, která je pověřena vysílajícím státem jako šéf mise, udělit tzv. agrément. Agrément si nelze právně nárokovat, přičemž v případě jeho odmítnutí nemá přijímající stát povinnost sdělovat důvody. Stejně tak může přijímající stát kdykoli, taktéž bez uvedení důvodů, oznámit vysílacímu státu, že je kterýkoli člen jeho personálu mise nepřijatelná nebo nežádoucí osoba, tzv. *persona non grata*.⁹²

Ministerstvo zahraničních věcí, nebo jiné ministerstvo na základě dohody, přijímajícího státu musí být následně uvědomeno o jmenování jednotlivých členů mise vč. osob náležejících k jejich rodině a jejich soukromých služebných osob, dále o jejich příjezdu a odjezdu nebo ukončení jejich funkce na misi.⁹³

Šéf mise pak v přijímajícím státě přebírá své funkce odevzdáním svých pověřovacích listin, anebo notifikací svého příjezdu ministerstvu zahraničních věcí, nebo jinému ministerstvu na základě dohody, odevzdáním kopie svých pověřovacích listin.⁹⁴

Vyhláška o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích dále upravuje postavení, výsady a imunity diplomatů na území hostitelského státu.

Česká republika podle norem mezinárodního práva dále pak odpovídá za bezpečnost hostů hlavy státu, kterou má na starosti zejména Hradní stráž a Policie České republiky. O tomto tématu bude pak podrobněji pojednávat kapitola č. 8.3 této práce.

e) Pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. e) Ústavy zasahují do oblasti diplomatické činnosti a vnějších vztahů.

⁹² Čl. 4 odst. 1, 2 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 157/1964 Sb., o *Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích* v posledním znění

Tamtéž, čl. 9 odst. 1.

⁹³ Tamtéž, čl. 10 odst. 1 písm. a, b, c).

⁹⁴ Tamtéž, čl. 13 odst. 1.

Hlava státu pověřuje a odvolává šéfy misí v prvních dvou třídách. Těmito konkrétně jsou *velvyslanci nebo nunciové pověřeni u hlav států, a jiní šéfové misí rovnocenné hodnosti*⁹⁵, a dále pak *vyslanci, ministři a internunciové, pověřeni u hlav států*^{96, 97}.

f) Vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu

Poslanecká sněmovna a Senát jsou dvěma komorami Parlamentu, jemuž v České republice náleží zákonodárná moc. Poslanecká sněmovna čítá 200 poslanců, kteří jsou voleni na dobu čtyř let. Senát čítá 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let, přičemž se každé dva roky volí třetina z nich. Samotné podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu volby do Parlamentu České republiky upravuje zákon o volbách do Parlamentu České republiky.⁹⁸

Prezidenta republiky v této pravomoci limituje Ústava ve svém čl. 17 odst. 1, kde říká, že se mají volby do obou komor Parlamentu konat ve lhůtě, která počíná třicátým dnem před uplynutím volebního období, a zároveň končí dnem jeho uplynutí. Zákon o volbách do Parlamentu České republiky ve svém § 1 odst. 3 stanovuje prezidentu republiky povinnost, že musí volby do Parlamentu České republiky vyhlásit nejpozději devadesát dnů před jejich konáním. Rozhodnutí o vyhlášení voleb se pak uveřejňuje ve Sbírce zákonů.⁹⁹

Ústava ve svém čl. 17 odst. 2 dále hovoří o vyhlášení volby do Poslanecké sněmovny v případě, že byla rozpuštěna. V takovéto situaci se pak musí volby konat do šedesáti dnů od tohoto okamžiku.

Jestliže nedošlo ve volbách do Senátu ve volebním obvodu ke zvolení žádného z kandidátů, anebo Nejvyšší správní soud shledal opodstatněným návrh na neplatnost voleb, vyhlašuje prezident republiky tzv. opakované volby. Prezident

⁹⁵ Čl. 14 odst. 1 písm. a) vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 157/1964 Sb., o *Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích* v posledním znění

⁹⁶ Tamtéž, čl. 14 odst. 1 písm. b).

⁹⁷ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 848.

⁹⁸ Čl. 15 odst. 1, 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění Tamtéž, čl. 16 odst. 1, 2

⁹⁹ § 1 odst. 3 zákona č. 247/1995 Sb., *o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů* v posledním znění

republiky dále pak, v případě, že Nejvyšší správní soud shledal opodstatněným návrh na neplatnost hlasování, vyhláší tzv. opakované hlasování. Opakované volby se pak musejí konat nejpozději devadesát dnů poté, kdy pro ně nastal důvod. Opakované hlasování vyhlásí hlava státu do třiceti dnů poté, co mu oznámilo Ministerstvo vnitra usnesení soudu.¹⁰⁰

Prezident republiky dále vyhláší tzv. doplňovací volby, a to v případě, kdy v průběhu volebního období zanikne, z jakéhokoli důvodu, mandát senátora. Doplňovací volby se pak musejí konat nejpozději devadesát dnů poté, kdy tento mandát zanikl, a to v příslušném volebním obvodu, kde byl senátor zvolen. Nově zvolenému senátorovi pak přísluší výkon mandátu pouze na zbytek volebního období, které příslušelo původně zvolenému senátorovi. Doplňovací volby se pak nekonají v posledním roce před uplynutím volebního období senátora.¹⁰¹

g) Jmenuje a povyšuje generály

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. g) Ústavy zasahují do oblasti obrany státu.

Pravomoc jmenovat generála znamená z hodnosti nižší než generál ustanovit do hodnosti generála. Pravomoc povýšit generála znamená jmenovat z nižší generálské hodnosti do vyšší generálské hodnosti.

h) Propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. h) Ústavy náleží k tradičním čestným právům hlavy státu.

Prezident republiky využitím této pravomoci oceňuje státním vyznamenáním *vynikající občanské zásluhy o budování svobodné demokratické společnosti,*

¹⁰⁰ § 79 odst. 1 písm. a, b) zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů v posledním znění

Tamtéž, § 79 odst. 2, 3, 4.

Tamtéž, § 88 odst. 2.

¹⁰¹ Tamtéž, § 80 odst. 1, 3, 4.

*výsledky práce, úsilí o obranu vlasti, hrdinské a jiné výjimečné činy*¹⁰² jednotlivců.

Vyznamenáním se rozumí řády a medaile. Řády, které jsou vyšší formou vyznamenání, se propůjčují občanům České republiky a udělují těm, kteří nejsou jejími občany. Medaile, které jsou nižší formou vyznamenání, se pak udělují všem bez rozdílu státního občanství. Druhy vyznamenání, stejně tak jako podrobnosti o nich a o jejich propůjčování a udělování upravuje zákon č. 157/1994 Sb., o státních vyznamenáních České republiky (dále jen „zákon o státních vyznamenáních České republiky“).¹⁰³

V praxi se pak na návrzích o udělení a propůjčení státních vyznamenání podílejí obě komory Parlamentu a vláda. Prezident republiky je však oprávněn využít předmětnou pravomoc i bez toho aniž by to uvedené orgány navrhly.¹⁰⁴

Vyznamenání může být uděleno i posmrtně, tzv. in memoriam.¹⁰⁵

Ze samotného znění příslušného oprávnění vyplývá, že je prezident republiky oprávněn zmocnit k tomuto aktu i jiný orgán. I takovéto zmocnění pak vyžaduje ke své platnosti kontrasignaci.

i) Jmenuje soudce

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. i) Ústavy zasahují do soudní moci.

I při jmenování soudce musí být splněna hromadná podmínka, kterou je, že se v případě jeho kandidáta musí jednat o občana České republiky, jež musí splňovat tzv. kvalifikační podmínky uvedené v čl. 93 odst. 2 Ústavy. Těmito podmínkami jsou bezúhonnost a řádně ukončené vysokoškolské právnické vzdělání.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“) se pak

¹⁰² § 1 odst. 1 zákona č. 157/1994 Sb., o státních vyznamenáních České republiky v posledním znění

¹⁰³ Tamtéž, § 1 odst. 2, 3, 4.

¹⁰⁴ Tamtéž, § 8.

¹⁰⁵ Tamtéž, § 10.

předpoklady pro funkci soudce zabývá ve svém § 60 odst. 1 detailněji, kdy k Ústavou dané hromadné podmínce navíc dodává, že soudcem může být ustanoven plně svéprávný občan, s minimálně dosaženým věkem 30 let, jehož zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat, který dále pak bude souhlasit s ustanovením za soudce a s přidělením k určitému soudu. Zákon o soudech a soudcích dále pak ve svém § 60 odst. 3 rozvíjí předpoklad vysokoškolského vzdělání, jež specifikuje na magisterský studijní program v oblasti práva absolvovaný na vysoké škole v České republice, kdy dále pak vyžaduje složení odborné justiční zkoušky a samozřejmě úspěšnou účast na výběrovém řízení.

Další předpoklady pro ustanovení do funkce soudce stanovuje zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky.

I soudce se ujímá své funkce složením slibu do rukou prezidenta republiky. Znění tohoto slibu uvádí zákon o soudech a soudcích ve svém § 62 odst. 1. Hlava státu jej do funkce jmenuje na časově neomezenou dobu.¹⁰⁶

Jedním ze způsobů zániku funkce soudce je oznámení o jejím vzdání se, které tento doručuje prezidentu republiky.¹⁰⁷

Další podrobnosti k funkci soudce stanovují zákony, především pak již několikrát zmiňovaný zákon o soudech a soudcích.

j) Nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. j) Ústavy zasahují do soudní moci.

O této pravomoci prezidenta republiky bude blíže pojednáváno v následujícím bodě, vedeném po písm. k), této práce.

¹⁰⁶ Čl. 93 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění § 62 odst. 3 písm. a) zákona č. 6/2002 Sb., *o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů* v posledním znění

¹⁰⁷ Tamtéž, § 95 odst. 1, 2.

k) Má právo udělovat amnestii

Rozhodnutí prezidenta republiky učiněná v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. k) Ústavy zasahují do soudní moci.

Udělení amnestie prezidenta republiky se vyznačuje tím, že se jedná o *hromadné promíjení a snižování trestů a právních následků odsouzení a právo nařizovat, aby se trestní stíhání nezašlo a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo*¹⁰⁸. Z uvedeného tedy jasně vyplývá, že toto právo prezidenta republiky není směřováno k jednotlivci, nýbrž ke skupinám osob nebo k určitým druhům trestných činů nebo trestů. Důvodem udělení amnestie prezidenta republiky mohou být pak i sociální poměry (např. těhotenství, věk). Prezident republiky má dále pak právo některé skupiny pachatelů z amnestie naopak vyloučit (např. recidivisty). V minulosti se tyto akty označovaly jako hromadná milost.¹⁰⁹

Rozhodnutí o tom, zda a do jaké míry je osoba, již byl pravomocně uložen trest, účastna amnestie, učiní soud, který rozhodl v prvním stupni. V případě, že si v době rozhodování tato osoba odpykává trest odnětí svobody, učiní takovéto rozhodnutí okresní soud, v jehož obvodu je trest vykonáván. Proti rozhodnutí o použití amnestie je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.¹¹⁰

Trestní řád ve svém § 370 odst. 1 říká, že v situaci, kdy byl amnestií zcela nebo zčásti prominut trest jen za některý z trestných činů, za něž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest, který nebyl dosud zcela vykonán, stanoví soud podle vzájemného poměru závažnosti přiměřený trest za trestné činy amnestií nedotčené. Proti tomuto rozhodnutí, které činí ve veřejném zasedání soud, který uložil trest v prvním stupni, je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.¹¹¹

Trestně procesní úprava řízení o použití amnestie pak obsahuje trestní řád ve svých § 366 až 370.

¹⁰⁸ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státopěda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 874.

¹⁰⁹ NOVOTNÝ, František a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4, str. 293-294.

¹¹⁰ § 368 zákona č. 141/1961 Sb., o *trestním řízení soudním* v posledním znění

¹¹¹ Tamtéž, § 370 odst. 1, 2.

Amnestie není Ústavou omezená pouze na trestné činy. Prezident republiky může amnestii udělit i za spáchaný přestupek.¹¹²

V případě trestného i přestupku se amnestie prezidenta republiky může stahovat pouze na výroky soudu nebo správního orgánu o vině a trestu. Takto udělené rozhodnutí má právo normativního aktu, kterým se ruší zákonem předvídané důsledky již učiněných skutků. Amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky pak nemůže být zrušeno.¹¹³

Podle čl. 63 odst. 2 Ústavy prezidentovi republiky dále přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v ústavním zákoně uvedeny, stanoví-li tak zákon jiný. I takto vydaná rozhodnutí prezidenta republiky vyžadují ke své platnosti spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády, kdy za ně následně vláda nese odpovědnost. Z právě uvedeného tak vyplývá, že Ústava preferuje, aby byly pravomoci našeho nejvyššího ústavního orgánu upraveny primárně ústavními předpisy, kdy však připouští jejich rozšíření i dalšími zákony.¹¹⁴

Prezident republiky podle čl. 63 odst. 2 Ústavy

a) Vyhlašuje volby do zastupitelstev územně samosprávných celků

Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu¹¹⁵.

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve svém čl. 1 člení Českou republiku na čtrnáct krajů, jež jsou vyššími územně samosprávnými celky. Jejich součástí jsou vždy obce, které jsou základními územně samosprávnými celky.¹¹⁶

¹¹² § 104 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich v posledním znění

¹¹³ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 874.

¹¹⁴ Čl. 63 odst. 3, 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

¹¹⁵ Tamtéž, čl. 100 odst. 1.

¹¹⁶ Tamtéž, čl. 99.

Tamtéž, čl. 100 odst. 2.

Oba tyto územně samosprávné celky jsou samostatně spravovány zastupitelstvem, jehož funkční období jsou čtyři roky. Hlava státu pak vyhlašuje do těchto zastupitelstev volby. Volby do zastupitelstev se vyhlašují nejpozději devadesát dnů před jejich konáním.¹¹⁷

Další podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu pro volby do zastupitelstev územně samosprávných celků upravuje zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů a zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

b) Vyhlašuje volby do Evropského parlamentu

Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o volbách do Evropského parlamentu“) ve svém § 3 odst. 2 říká, že, na základě rozhodnutí Rady Evropské unie, vyhlašuje prezident republiky volby do Evropského parlamentu. I volby do Evropského parlamentu se vyhlašují nejpozději devadesát dnů před jejich konáním. Funkční období poslanců Evropského parlamentu je pět let.¹¹⁸

Další podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu pro volby do Evropského parlamentu upravuje zákon o volbách do Evropského parlamentu.

c) Jmenuje a odvolává rektory veřejných vysokých škol a jmenuje profesory vysokých škol

Podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (dále jen „zákon o vysokých školách“) prezident republiky jmenuje a odvolává rektory veřejných vysokých škol a jmenuje profesory vysokých škol.

¹¹⁷ Čl. 101 odst. 1, 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění
Tamtéž, čl. 102 odst. 2.

§ 3 odst. 1 zákona č. 130/2000 Sb., *o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů* v posledním znění

§ 3 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb., *o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů* v posledním znění

¹¹⁸ § 2 odst. 2 zákona č. 62/2003 Sb., *o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů* v posledním znění
Tamtéž, § 3 odst. 2.

Zákon o vysokých školách ve svém § 10 odst. 2 říká, že hlava státu jmenuje a odvolává rektora stojícího v čele veřejné vysoké školy na návrh jejího akademického senátu podaného prostřednictvím ministra školství, mládeže a tělovýchovy. Funkční období rektora jsou čtyři roky.¹¹⁹

Prezident republiky dále pak jmenuje profesora pro určitý obor. Zákon o vysokých školách ve svém § 73 odst. 1 říká, že je pro jmenování tohoto profesora třeba návrhu vědecké nebo umělecké rady vysoké školy podaného prostřednictvím ministra školství, mládeže a tělovýchovy.

d) Jmenuje předsedu a místopředsedu Nejvyššího správního soudu

Prezident republiky na základě § 13 odst. 2 soudního řádu správního jmenuje předsedu a místopředsedu Nejvyššího správního soudu, a to z řad jeho soudců. Jejich funkční období trvá deset let.¹²⁰

Odvolání z těchto funkcí je pak upraveno zákonem o soudech a soudcích.¹²¹

Pravomoc a příslušnost soudů správního soudnictví, jejich organizaci, postavení a postupy upravuje dále soudní řád správní.

e) Jmenuje předsedu Nejvyššího soudu, vrchního soudu a krajského soudu

Zákon o soudech a soudcích ve svém § 102 odst. 1, 2 říká, že prezident republiky jmenuje z řad soudců Nejvyššího soudu jeho předsedu, a to na funkční období v trvání deseti let. Hlava státu dále pak na návrh ministra spravedlnosti jmenuje předsedu vrchního soudu a předsedu krajského soudu, taktéž z řad jejich soudců, a to na funkční období v trvání sedmi let.¹²²

Jedním ze způsobů zániku funkce předsedy předmětného soudu je okamžik doručení oznámení o jejím vzdání se do rukou prezidenta republiky.¹²³

¹¹⁹ § 10 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů v posledním znění

¹²⁰ § 13 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní v posledním znění

¹²¹ Tamtéž, § 13 odst. 2.

¹²² § 103 odst. 1, 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů v posledním znění

Tamtéž, § 104 odst. 1, 2.

¹²³ Tamtéž, § 108 odst. 3.

Další podrobnosti o jmenování a zániku funkce orgánů státní správy těchto soudů stanovuje zákon o soudech a soudcích.

f) Jmenuje a odvolává předsedu Českého statistického úřadu

Prezident republiky na návrh vlády jmenuje a odvolává předsedu stojícího v čele Českého statistického úřadu, který je další ústředním orgánem státní správy vykonávající státní statistickou službu.¹²⁴

Činnost státní statistické služby, která zahrnuje získávání údajů, vytváření statistických informací o sociálním, ekonomickém, demografickém a ekologickém vývoji České republiky a jejích jednotlivých částí, poskytování statistických informací a jejich zveřejňování, a jejíž součástí je dále pak zajišťování srovnatelnosti statistických informací a plnění závazků z mezinárodních smluv v oblasti statistiky, kterými je Česká republika vázána, upravuje zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě.¹²⁵

g) Jmenuje a odvolává předsedu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Prezident republiky na návrh vlády jmenuje a odvolává předsedu stojícího v čele Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, který je další ústředním orgánem státní správy. Funkční období předsedy je šest let.¹²⁶

Podrobnosti k funkci služebních orgánů a popis činnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, která slouží *pro podporu a ochranu hospodářské soutěže proti jejímu nedovolenému omezování*¹²⁷, upravuje zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

¹²⁴ § 3 odst. 1, 2 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě v posledním znění
§ 2 bod 1 zákona České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky v posledním znění

¹²⁵ § 1 odst. 1 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě v posledním znění

¹²⁶ § 1 odst. 3 zákona č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v posledním znění

Tamtéž, § 1 odst. 8.

§ 2 bod 5 zákona České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky v posledním znění

¹²⁷ § 1 odst. 1 zákona č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v posledním znění

h) Jmenuje a odvolává předsedu a inspektory Úřadu pro ochranu osobních údajů

Prezident republiky na návrh Senátu jmenuje a odvolává předsedu řídicího Úřadu pro ochranu osobních údajů, který je ústředním správním úřadem pro oblast ochrany osobních údajů. Funkční období předsedy je pět let.¹²⁸

Zpracování osobních údajů, postavení a pravomoc Úřadu pro ochranu osobních údajů upravuje zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

Zákony mohou pak stanovit další okruh funkcionářů, kteří skládají prezidenta republiky do rukou slib.¹²⁹

i) Podává návrh na rozpuštění politické strany a politického hnutí, na pozastavení jejich činnosti a na znovuoobnovení jejich činnosti

Občané se sdružují v politických stranách a politických hnutích, z důvodu jejich účasti na politickém životě společnosti. Tyto strany a hnutí pak mohou vznikat a vyvíjet svou činnost pouze na základě splnění zákonem stanovených podmínek, kterými jsou

- jejich registrace,
- dodržování Ústavy a zákonů,
- ctění demokratických základů státu,
- existence demokratických stanov a demokraticky ustanovených orgánů,
- nesměřování k uchopení a držení moci zamezujícímu ostatním stranám a hnutím ucházet se ústavními prostředky o moc,
- nesměřování k potlačení rovnoprávnosti občanů,
- nedisponování programem nebo činnostmi ohrožující mravnost, veřejný pořádek nebo práva a svobodu občanů,
- neoddělenost od státu,
- neozbrojenost a nezřízenost ozbrojených složek,
- organizace na zásadě územního principu.¹³⁰

¹²⁸ § 50 odst. 1 zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů v posledním znění
Tamtéž, § 52 odst. 1, 2.

¹²⁹ PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8, str. 854.

Porušení, byť jen jedné, z těchto podmínek může být důvodem pro zrušení nebo pozastavení činnosti politické strany a politického hnutí, a to na základě rozhodnutí Nejvyššího správního soudu.¹³¹

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích (dále jen „zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích“) ve svém § 15 odst. 1 uděluje prezidentu republiky pravomoc podat Nejvyššímu správnímu soudu návrh na rozpuštění politické strany a politického hnutí, na pozastavení jejich činnosti a na znovuobnovení jejich činnosti. Hlava státu může toto oprávnění využít pouze v případě, že takový návrh nepodá sama vláda do třiceti dnů od doručení podnětu.¹³²

Další podrobnosti o sdružování se občanů v politických stranách a v politických hnutích dále upravuje zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

V případě přezkoumávání rozhodnutí o rozpuštění politické strany anebo jiného rozhodnutí týkající se její činnosti ze strany Ústavního soudu by byl pak prezident republiky procesní stranou, konkrétně účastníkem, tohoto řízení.¹³³

j) Podává návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení

Prezident republiky může Ústavnímu soudu podat návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení. V případě tohoto aktu prezidenta republiky se však nejedná o využití jeho rozhodovací pravomoci, neboť tento je pouze jeho stranou, konkrétně účastníkem, řízení před Ústavním soudem.¹³⁴

Prezident republiky disponuje ještě dalšími pravomocemi, které jsou obsaženy v zákoně o Kanceláři prezidenta republiky, kterým bude věnována bližší pozornost v kapitole č. 4.4 této práce.

¹³⁰ § 1 odst. 1 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích v posledním znění

Tamtéž, § 2 odst. 1.

Tamtéž, § 4, 5.

¹³¹ Tamtéž, § 13 odst. 1 písm. b).

¹³² Tamtéž, § 15 odst. 1.

¹³³ Čl. 87 odst. 1 písm. j) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v posledním znění

§ 76 odst. 2 zákona č. 182/1993, o Ústavním soudu v posledním znění

¹³⁴ Bichle str. 875.

4.3 Pravomoci prezidenta republiky podle čl. 64 Ústavy

Ústava ve svém čl. 64 odst. 1 uděluje prezidentovi republiky právo zúčastnit se schůzí obou komor Parlamentu, jejich výborů a komisí. Hlava státu pak není na těchto schůzích ve svém vystoupení nijak omezena, kdy se tak může vyjádřit k politickým otázkám, kdykoli se jí, na základě její vlastní žádosti, udělí slovo. Uvedené je právem, nikoli povinností, prezidenta republiky. Z předmětného tak vyplývá, že prezident republiky nemůže být před komoru Parlamentu, nebo některý její orgán, předvolán. Výjimkou lze pak vnímat jeho složení slibu, na který je však prakticky pozván.

Prezident republiky má podle čl. 64 odst. 2 Ústavy dále pak právo účastnit se schůzí vlády, vyžádat si od vlády a jejích členů zprávy a projednávat s vládou nebo s jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti.

Žádný právní předpis nestanovuje postup, kdy se prezident republiky přímo účastní schůzí vlády, anebo kdy požádá vládu o projednání otázek, které patří do její působnosti. Bez pochyby by byl však předseda vlády povinen na schůzi vlády zařadit otázky požadované prezidentem republiky. V praxi se pak prezident republiky účastní schůze vlády, během které se projednávají body, o kterých chce být informován.

Zprávy, které prezident republiky na základě své žádosti, obdrží, pak pro něho mají pouze informativní povahu. Formu těchto zpráv si může prezident republiky sám zvolit. Může se jednat o písemnou zprávu vlády nebo jejích členů, její podání přímo na schůzi vlády, anebo si může k tomuto účelu jednoho nebo i více členů vlády osobně přímo pozvat.

Je ústavní povinností vlády, stejně tak jako jejích členů, poskytnout prezidentu republiky veškeré informace, o které požádá. Stejně tak jako s ním projednat veškeré otázky, s nimiž se na tyto jako hlava státu obrátí. Tato skutečnost však nemůže narušit ústavní princip, že vláda je odpovědna pouze Poslanecké sněmovně.

4.4 Kancelář prezidenta republiky

Zákon o Kanceláři prezidenta republiky ve svém § 2 odst. 1 říká, že záležitosti spojené

- s výkonem pravomocí prezidenta republiky stanovených Ústavou České republiky, ústavními zákony a zákony,
- s protokolárními povinnostmi a veřejnou činností prezidenta republiky

obstarává Kancelář prezidenta.

V jejím čele stojí vedoucí, kterého jmenuje a odvolává prezident republiky. Zákon o Kanceláři prezidenta republiky dále pak ve svém § 4 odst. 2 říká, že hlava státu sama stanoví vnitřní organizaci Kanceláře prezidenta republiky a okruh jejích vedoucích pracovníků, přičemž i tyto sám jmenuje a odvolává. Předmětné pravomoci vykonává prezident republiky v souladu s čl. 63 odst. 2 Ústavy.¹³⁵

Vedoucí Kanceláře prezidenta republiky vydává její Platový řád, kdy k tomuto potřebuje předchozího souhlasu hlavy státu.¹³⁶

Kancelář prezidenta republiky je *rozpočtovou organizací se samostatnou kapitolou ve státním rozpočtu České republiky*¹³⁷, která pak z tohoto obstarává

- výplatu renty, víceúčelové paušální náhrady a zajištění vozidla k osobní dispozici bývalému prezidentu republiky, čemuž bude blíže věnována pozornost v kapitole č. 8.2 této práce,
- hospodaření a péči k nemovitému majetku tvořící sídlo hlavy státu, čemuž bude blíže věnována pozornost v kapitole č. 8.4 této práce,
- hospodaření k movitým věcem, které historicky nebo funkčně souvisejí se sídlem prezidenta republiky anebo s činností Kanceláře prezidenta republiky.¹³⁸

¹³⁵ § 4 odst. 1 zákona č. 114/1993 Sb., o Kanceláři prezidenta republiky v posledním znění

¹³⁶ Tamtéž, § 4 odst. 4.

¹³⁷ Tamtéž, § 1 odst. 2.

¹³⁸ Tamtéž, § 2 odst. 2.

Postavení a právní vztahy Kanceláře prezidenta republiky jsou upraveny zákonem o Kanceláři prezidenta republiky.

5 KONEC FUNKCE PREZIDENTA REPUBLIKY

Stanovení začátku a konce působení prezidenta republiky v úřadu má význam z hlediska platnosti jeho aktů.

Funkce prezidenta republiky zaniká v několika jednotlivých případech, kterými jsou uplynutí volebního období, odstoupení, rozhodnutí Ústavního soudu o ztrátě prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabyt, přijetí neslučitelné funkce, anebo smrt.

Uplynutí volebního období

Jak již bylo zmíněno v kapitole č. 3.7 této práce, funkční období prezidenta republiky trvá pět let, přičemž nikdo nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou.

Abdikace

Abdikovat, neboli vzdát se svého úřadu, může prezident republiky do rukou předsedy Senátu. Takové své rozhodnutí nemusí hlava státu nikomu odůvodňovat, přičemž k jeho platnosti nepotřebuje ani souhlasu žádného jiného orgánu. Účinek tohoto rozhodnutí nastává přímo okamžikem jeho odevzdání do rukou předsedy Senátu. Toto rozhodnutí je pak neodvolatelné, kdy právě proto ztrácí prezident republiky jeho předáním svůj úřad okamžitě.¹³⁹

Abdikaci lze provést písemně nebo ústně. V případě abdikace ústní, zřejmě za účasti předsedy Senátu, je však potřeba o tomto pořídít zápis. Na abdikaci uskutečněnou jiným způsobem (např. televizním či rozhlasovým vysíláním) anebo provedenou do rukou někoho jiného (např. na schůzi vlády či některé z komor Parlamentu) by nebyl brát zřetel a byla by neplatná, jelikož by nebyly splněny náležitosti dané zákonem.

Abdikace prezidenta republiky na jeho úřad je právním aktem.

¹³⁹ Čl. 61 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

Nález Ústavního soudu

Ústava ve svém čl. 65 odst. 2 říká, že může Ústavní soud nálezem rozhodnout o tom, že se prezident republiky dopustil velezrady nebo hrubého porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku, na základě čehož ztrácí svůj prezidentský mandát a zároveň způsobilost jej znovu nabýt. Tomuto tématu bude blíže věnována pozornost v kapitole č. 7.2 této práce.

Neslučitelnost funkcí

Platí absolutní neslučitelnost funkcí, tzn. inkompatibilita, prezidenta republiky s jinými úřady a aktivitami ve státě.

Hlava státu nesmí být zpravidla např.

- poslancem a senátorem,
- poslancem Evropského parlamentu,
- členem vlády,
- členem, viceprezidentem nebo prezidentem NKÚ,
- členem bankovní rady ČNB,
- místopředsdou nebo předsdou Úřadu pro ochranu osobních údajů,
- soudcem,
- předsdou Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže,
- členem, místopředsdou nebo předsdou Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,
- ředitelem Bezpečnostní informační služby,
- Veřejným ochráncem práv nebo jeho zástupcem.¹⁴⁰

¹⁴⁰ Čl. 22 odst. 1 zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

Tamtéž, § 82 odst. 3.

§ 53 odst. 2 písm. b) zákona č. 62/2003 Sb., *o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých* v posledním znění

§10 odst. 6 zákona č. 166/1993 Sb., *o Nejvyšším kontrolním úřadu* v posledním znění

Tamtéž, §12 odst. 7.

§ 52 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb., *o zpracování osobních údajů* v posledním znění

Tamtéž, § 53 odst. 3.

§ 1 odst. 4 zákona č. 273/1996 Sb., *o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže* v posledním znění

§ 7 odst. 10 zákona č. 231/2001 Sb., *o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů* v posledním znění

§ 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., *o Veřejném ochránci práv* v posledním znění

Dnem, kdy se hlava státu ujme některé neslučitelné funkce, zaniká její mandát prezidenta republiky.

Úmrtí prezidenta republiky

V případě úmrtí prezidenta republiky tomuto přísluší pocty související s pohřebním obřadem, kterými jsou státní pohřeb a státní smutek, jež vyhláší vláda.

Jiný způsob konce funkce prezidenta republiky není možný.

6 ZASTUPOVÁNÍ PREZIDENTA REPUBLIKY

V průběhu svého funkčního období nemá prezident republiky ve svém úřadu žádného zástupce. Ústava ani žádný jiný zákon nezná dovolenou ani jiný důvod, který by hlavu státu osvobodil z vykonávání úřadu. Z toho vyplývá, že je prezident republiky povinen zastávat svou funkci po celou dobu trvání svého mandátu.

Výjimku z tohoto pravidla pak stanovuje Ústava ve svém čl. 66, ve kterém hovoří o jednotlivých případech, kdy je zastoupení prezidenta republiky možné, ba dokonce žádané. Takovým případem je **existence závažných důvodů, které by prezidentovi republiky znemožňovaly výkon úřadu**, na čemž by se usnesly obě komory Parlamentu, a dále pak případ, kdy by se **uvolnil úřad prezidenta republiky, přičemž by nový prezident republiky ještě nebyl zvolen anebo by se neujal svého úřadu**.

Ústava ve svém čl. 66 říká, že ve všech právě uvedených případech supluje část výkonu funkce prezidenta republiky předseda vlády, a zároveň část výkonu funkce prezidenta republiky zastává předseda Poslanecké sněmovny a předseda Senátu.

Tito funkcionáři konkrétně vykonávají následující funkce hlavy státu.

Předseda vlády

- zastupuje stát navenek,
- sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy, kdy může sjednávání mezinárodních smluv přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy,
- je vrchním velitelem ozbrojených sil,
- přijímá vedoucí zastupitelských misí,
- pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí,
- propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, nezmocní-li k tomu jiný orgán,
- jmenuje soudce,

- nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo,
- má právo udělovat amnestii,
- výkon pravomocí podle čl. 63 odst. 2 Ústavy.¹⁴¹

Předseda Poslanecké sněmovny

- jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá její demisi,
- svolává zasedání Poslanecké sněmovny,
- rozpouští Poslaneckou sněmovnu,
- pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejích funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády,
- jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy,
- jmenuje členy Bankovní rady České národní banky,
- vyhlašuje volby do Senátu.¹⁴²

Ústava ve svém čl. 66 dále zohledňuje případ, kdy by byla v tomto období rozpuštěna Poslanecká sněmovna. Tehdy by vykonával právě vymezené pravomoci jejího předsedy předseda Senátu.

Předsedovi Senátu dále pak přísluší, v době kdy předseda vlády vykonává již vymezené funkce prezidenta republiky, výkon funkce prezidenta republiky podle čl. 63 odst. 1 písm. f) Ústavy, konkrétně vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny.

Prezident republiky může Ústavnímu soudu navrhnout, aby zrušil usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu o tom, že závažné důvody, pro které tyto rozhodly, že nemůže svůj úřad vykonávat, již pominuly anebo vůbec nenastaly.

¹⁴¹ Čl. 63 odst. 1 písm. a) až e) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

Tamtéž, čl. 63 odst. 1 písm. h) až k).

¹⁴² Tamtéž, čl. 62 písm. a) až e) a k).

Tamtéž, čl. 63 odst. 1 písm. f).

Průběh takového řízení pak upravuje zákon o Ústavním soudu ve svých § 109 až 116.¹⁴³

Žádný z uvedených ústavních činitelů pak nepotřebuje k výkonu těchto funkcí prezidenta republiky dalšího aktu. V případě, kdy nový prezident republiky nebyl ještě zvolen nebo se platně neujal svého úřadu, se jich ujímají usnesením obou komor Parlamentu. V případě existence závažných důvodů, které by znemožňovaly prezidentovi republiky výkon úřadu, se jich ujímají přímo nastalou skutečností. Takovouto skutečností mohou být v praxi např. zdravotní důvody, pobyt v zahraničí, abdikace, ztráta prezidentského úřadu nastalá rozhodnutím Ústavního soudu podle čl. 65 odst. 2 Ústavy, anebo smrt prezidenta republiky.

Autorka považuje za důležité zdůraznit, že se žádný z těchto ústavních činitelů v době svého zastupování prezidenta republiky nestává hlavou státu, nýbrž je jen vykonavatelem jeho právě uvedených pravomocí.

Tato zastupování pak trvají až do doby, kdy se prezident republiky, ať už dosavadní nebo nově zvolený, ujme v souladu s ústavními předpisy svého úřadu.

¹⁴³ Čl. 87 odst. 1 písm. h) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

7 NEODPOVĚDNOST Z VÝKONU FUNKCE A IMUNITA PREZIDENTA REPUBLIKY

Neodpovědnost z výkonu funkce a imunita jsou pro postavení nejvyššího představitele našeho státu typické. Postavení prezidenta republiky je však limitováno obsahem slibu, kterým se tento ujal svého úřadu, Ústavou a dalšími zákony.

7.1 Neodpovědnost z výkonu funkce

Ústava ve svém čl. 54 odst. 3 říká, že prezident republiky není z výkonu své funkce odpovědný, přičemž je výkonem funkce prezidenta republiky třeba rozumět jak rozhodovací akty prezidenta republiky, tak i všechnu další činnost, kterou skutečně ve své funkci a v souvislosti s ní vykonává. Jinými slovy nenese hlava státu politickou odpovědnost za jednání uskutečněné v souvislosti s výkonem své funkce. V praxi to znamená, že se neodpovědnost prezidenta republiky nekryje jen s rozsahem aktů vyžadující kontrasignaci, nýbrž že je jeho neodpovědnost z výkonu funkce všestranná.

Obdobně jako v jiných demokratických státech je i neodpovědnost z výkonu funkce prezidenta České republiky převážně spojována s institutem kontrasignace jeho rozhodnutí. Za takováto rozhodnutí pak přebírá odpovědnost vláda, jejíž předseda nebo jím pověřený člen vlády toto rozhodnutí kontrasignoval. Výjimku kontrasignace pak tvoří rozhodnutí prezidenta republiky, která Ústava zvlášť vyjmenovává ve svém čl. 62, a dále pak akty prezidenta republiky vydané podle čl. 63 odst. 2 Ústavy, které nemají povahu rozhodnutí.

Neodpovědnost prezidenta republiky z výkonu funkce však nelze vztahovat na činnost a rozhodování, které se netýkají výkonu jeho funkce. Prezident republiky se tak nemůže na svoji neodpovědnost odvolávat proti soukromoprávnímu nároku, uplatněném v občanském řízení. V praxi se může jednat např. o vyjádření hlavy státu učiněná v nejruznějších rozhovorech nebo v osobních

dopisech, správy jejího soukromého majetku, činnosti při uspokojování jejích zájmů, apod.

7.2 Imunita prezidenta republiky

Ústava ve svém čl. 65 odst. 1 hovoří o tom, že prezidenta republiky nelze po dobu výkonu jeho funkce zadržet, trestně stíhat ani stíhat pro přestupek.

Ve srovnání s neodpovědností prezidenta republiky z výkonu funkce, která se nevztahuje na soukromoprávní nároky, pak disponuje prezident republiky imunitou bez rozdílu, zda jde nebo nejde o výkon jeho funkce.

Ústava ve svém čl. 65 odst. 2 připouští, že prezident republiky může být ústavně žalován, a to jen pro hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku nebo pro velezradu, kdy se velezradou rozumí *jednání prezidenta republiky směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu*¹⁴⁴.

Skutkové podstaty zvláštních ústavních deliktů hrubého porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku nejsou definovány. Z předmětného ustanovení lze však důvodně vyvodit, že musí být jejich stupeň závažnosti, z hlediska ohrožení základů státu, srovnatelně stejný, jako u skutkové podstaty zvláštního ústavního deliktu velezrady, která v Ústavě obsažená je.

V případě využití možnosti impeachmentu směřujícího proti prezidentu republiky je věc rozhodována Ústavním soudem, a to na základě ústavní žaloby Senátu, podané se souhlasem Poslanecké sněmovny. Tato ústavní žaloba pak musí obsahovat přesné vylíčení jednání, kterým se měl prezident republiky dopustit žalovaného ústavního deliktu spolu s uvedením důkazů, o které se žaloba opírá.¹⁴⁵

O bližších podmínkách přijetí předmětné ústavní žaloby Ústavním soudem pak hovoří Ústava ve svém čl. 65 odst. 3, kde stanovuje, že je k přijetí jejího návrhu

¹⁴⁴ Čl. 65 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

¹⁴⁵ Tamtéž, čl. 87 odst. 1 písm. g).

§ 97 odst. 2 zákona č. 182/1993, o *Ústavním soudu* v posledním znění

Senátem nejprve třeba souhlasu třípětinové většiny právě přítomných senátorů. Následně je dále pak k podání ústavní žaloby třeba souhlasu Poslanecké sněmovny, k jehož přijetí je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců. Nevysloví-li Poslanecká sněmovna souhlas do třech měsíců ode dne, kdy o něj Senát požádal, platí, že nebyl dán.¹⁴⁶

Je-li návrh na podání ústavní žaloby proti prezidentu republiky schválen, následuje rozhodnutí, koho Senát pověří svým zastupováním v řízení před Ústavním soudem. V tomto případě se pak může jednat přímo o jeho předsedu anebo jinou Senátem pověřenou osobu. Prezident republiky je pak v řízení před Ústavním soudem jeho procesní stranou, konkrétně účastníkem, přičemž má právo si zvolit jednoho nebo více obhájců.¹⁴⁷

Samotné řízení je zahájeno doručením žaloby Ústavnímu soudu. Průběh řízení pak upravuje zákon o Ústavním soudu ve svých § 97 až 108. Pokud nestanoví tento zákon jinak, použijí se přiměřeně ustanovení trestního řádu o řízení před soudem.¹⁴⁸

Ústavní soud po ukončení ústního jednání ústavní žalobě buď vyhoví, kdy rozhodne, že se prezident republiky žalovaného ústavního deliktu dopustil, anebo prezidenta republiky ústavní žaloby zproští.¹⁴⁹

Hlava státu vyhlášením nálezů, kterým bylo ústavní žalobě vyhověno, pak ztrácí jak prezidentský úřad, tak i způsobilost jej znovu nabýt.¹⁵⁰

Proti takovému nálezů Ústavnímu soudu je pak přípustná obnova řízení. V případě, že by v obnoveném řízení ke zproštění z ústavní žaloby přeci jen

¹⁴⁶ Čl. 65 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

¹⁴⁷ § 99 zákona č. 182/1993, *o Ústavním soudu* v posledním znění

Tamtéž, § 100.

¹⁴⁸ Tamtéž, § 97 odst. 1.

Tamtéž, § 108.

¹⁴⁹ Tamtéž, § 101 odst. 2.

Tamtéž, § 104 odst. 1.

¹⁵⁰ Tamtéž, § 104 odst. 2.

došlo, nenabývá však již bývalý prezident republiky ztraceného prezidentského úřadu.¹⁵¹

Ústavní žalobu lze odvolat, a to až do doby, než se Ústavní soud v řízení o ní odebere k závěrečné poradě. V praxi to znamená, že jestliže bylo doručeno Ústavnímu soudu, dříve než se odebral k závěrečné poradě, usnesení Senátu o odvolání ústavní žaloby, zastaví tento řízení. Ústavní soud dále pak zastaví řízení také tehdy, kdy prezident republiky zemře. V případech, kdy by se prezident republiky vzdal svého úřadu anebo by jeho funkce zanikla uplynutím doby, pro kterou byl zvolen, nejsou tyto skutečnosti důvodem k zastavení řízení.¹⁵²

Jednání Senátu o návrhu na podání ústavní žaloby, stejně tak jako jednání o návrhu na její odvolání, je neveřejné. Senátoři však o těchto návrzích hlasují mezi sebou veřejně podle seznamu jmen.¹⁵³

Další podrobnosti ohledně řízení o ústavní žalobě proti prezidentu republiky stanoví zákon o Ústavním soudu, jednací řád Poslanecké sněmovny a jednací řád Senátu.

¹⁵¹ § 105 odst. 1, 2 zákona č. 182/1993, o *Ústavním soudu* v posledním znění
Tamtéž, § 107.

¹⁵² Tamtéž, § 98 odst. 1, 2, 3.

¹⁵³ § 139 zákona č 107/1999 Sb., o *jednacím řádu Senátu* v posledním znění

8 DALŠÍ ZÁLEŽITOSTI PREZIDENTA REPUBLIKY

8.1 Plat a další náležitosti spojené s výkonem funkce prezidenta republiky

Plat a další náležitosti spojené s výkonem funkce prezidenta republiky upravuje zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu (dále jen „zákon o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu“).

Zákon o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu ve svých § 14, 15 a 16 říká, že prezidentu republiky náleží za výkon jeho funkce plat, náhrady výdajů a naturální plnění.

Plat prezidenta republiky

Plat, neboli měsíčně poskytované peněžité plnění, prezidenta republiky se určuje jako součin stanovené platové základny ve výši 84.060,- Kč a platového koeficientu ve výši 3,60.¹⁵⁴

Hlavě státu náleží plat i po dobu, po kterou dočasně svou funkci nevykonává.¹⁵⁵

Náhrady výdajů

Náhrady výdajů jsou peněžité plnění spojená s výkonem funkce. Prezidentu republiky náleží náhrady výdajů ve formě zvláštní víceúčelové paušální náhrady výdajů ve výši 335 % platové základny.¹⁵⁶

¹⁵⁴ § 3 odst. 1, 2 zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu v posledním znění

Tamtéž, § 14.

¹⁵⁵ Tamtéž, § 34 odst. 5 zákona.

Naturální plnění

Prezidentu republiky náleží naturální plnění, kterými jsou věcná plnění a hrazené služby, kdy se konkrétně jedná o

- užívání služebního vozidla s řidičem i bez něho k výkonu funkce nebo v souvislosti s ním a k osobní dispozici,
- užívání nemovitostí tvořících sídlo prezidenta republiky, o kterém bude blíže hovořeno v kapitole č. 8.4 této práce,
- úhradu zdravotních služeb,
- zřízení a užívání dvou účastnických telefonních stanic.¹⁵⁷

8.2 Náležitosti zabezpečení bývalého prezidenta

Náležitosti zabezpečení bývalého prezidenta jsou upraveny zákonem č. 48/2004 Sb., o zabezpečení prezidenta republiky po skončení funkce (dále jen „zákon o zabezpečení prezidenta republiky po skončení funkce“).

Zákon o zabezpečení prezidenta republiky po skončení funkce říká, že má prezident republiky po skončení svého volebního období kumulativně nárok

- na rentu ve výši 50.000,- Kč měsíčně,
- na víceúčelovou paušální náhradu ve výši 50.000,- Kč měsíčně, kryjící zejména nájemné spojené s užíváním přiměřeně vybavené kanceláře a odměnu asistenta,
- na užívání vládního vozidla pro osobní účely, a však jen v případě, kdy nebude bývalému prezidentu republiky poskytnuta ochrana podle zvláštního právního předpisu, např. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o Policii České republiky“).¹⁵⁸

¹⁵⁶ § 5 odst. 1 zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu v posledním znění

Tamtéž, § 15.

¹⁵⁷ Tamtéž, § 6 odst. 1 písm. a, g, h, j).

Tamtéž, § 16.

¹⁵⁸ § 1, 2, 3 zákona č. 48/2004 Sb., o zabezpečení prezidenta republiky po skončení funkce v posledním znění

Zákon o zabezpečení prezidenta republiky po skončení funkce ve svém § 4 poukazuje na případ, kdy by byl prezidentu republiky uložen trest ztráty prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt podle čl. 65 odst. 2 Ústavy. V tomto případě by pak hlavě státu žádné z uvedených nároků nevznikly.¹⁵⁹

Bývalému prezidentu republiky dále pak uvedené nároky zanikají i v případě, kdy by začal opětovně vykonávat funkci prezidenta republiky, anebo by se stal poslancem, senátorem, členem vlády, členem, viceprezidentem nebo prezidentem NKÚ, členem, místopředsedou nebo předsedou Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, ředitelem Bezpečnostní informační služby, soudcem, předsedou nebo inspektorem Úřadu pro ochranu osobních údajů, členem bankovní rady ČNB, Veřejným ochráncem práv nebo jeho zástupcem, anebo by byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin¹⁶⁰.

8.3 Ochrana prezidenta republiky

Prezidentu republiky přísluší jako hlavě státu zvláštní ochrana. Ochranu prezidenta republiky vykonává zejména Hradní stráž a Policie České republiky.

Hradní stráž

K ochraně prezidenta republiky slouží mimo jiné Hradní stráž, která je, jak již bylo zmíněno, součástí ozbrojených sil České republiky. V samotném čele Hradní stráže pak stojí náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky.¹⁶¹

Zákon o ozbrojených silách České republiky ve svém § 28 odst. 1 písm. a, b) vyjmenovává úkoly Hradní stráže, kterými jsou

- provádění vnější ostrahy areálu Pražského hradu, zabezpečování jeho obrany a provádění vnější ostrahy a obrany objektů, které jsou dočasným sídlem prezidenta republiky a jeho hostů,

¹⁵⁹ § 104 odst. 2 zákona č. 182/1993, o Ústavním soudu v posledním znění

¹⁶⁰ § 5 odst. 1, 2 zákona č. 48/2004 Sb., o zabezpečení prezidenta republiky po skončení funkce v posledním znění

¹⁶¹ § 27 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky v posledním znění

- organizování a zajišťování vojenské pocty, zejména při oficiálních návštěvách představitelů jiných států a při přijetí vedoucích zastupitelských misí u prezidenta republiky.

Neudělí-li pak prezident republiky souhlas, nesmí být Hradní stráž použita k plnění jiných úkolů.¹⁶²

Policie České republiky

Ochrana prezidenta republiky je dále zabezpečena Policií České republiky (dále jen „Policie ČR“). Tato ochrana je hlavě státu poskytnuta, jakožto ústavnímu činiteli České republiky, na základě § 49 odst. 1 písm. a) zákona o Policii České republiky.

Pokyn policejního prezidenta č. 137/2009, o organizaci Policie České republiky ve svém čl. 4 odst. 8 písm. b) uvádí, že Policii ČR tvoří, mimo jiné, Ochranná služba, jejíž součástí je i Útvar pro ochranu prezidenta České republiky.

Úkolem tohoto útvaru je

- trvalá ochrana osoby prezidenta republiky vč. dalších osob nacházejících se v jeho společnosti,
- ochrana bývalého prezidenta republiky po skončení jeho funkčního období,
- ochrana představitelů cizích států a významných zahraničních hostů,
- ochrana Pražského hradu a místa uložení Českých korunovačních klenotů,
- ochrana bydliště prezidenta republiky, jakožto i dalších objektů, které během svých cest v České republice navštíví,
- doprovod a zajišťování bezpečnosti prezidenta republiky během jeho cest mimo území České republiky vč. spolupráce se svými zahraničními partnery.¹⁶³

¹⁶² § 28 odst. 2 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky v posledním znění

¹⁶³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY*. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-0664-9, str. 54.

8.4 Symboly prezidenta republiky

O státních symbolech lze obecně říci, že se jedná o *zákonem stanovené znaky, kterými stát označuje svou svrchovanost a které jsou jedním z formálních projevů jeho státnosti*¹⁶⁴. Státní symboly vyjadřují historii, územní vývoj a státoprávní povahu státu. Stát se prostřednictvím těchto symbolů dále prezentuje i ve vztahu k jiným státům. Jejich podoba má pak své historické opodstatnění.

Ústava ve svém čl. 14 odst. 1 taxativně vyjmenovává státní symboly České republiky, kterými jsou velký a malý státní znak, státní barvy, státní vlajka, vlajka prezidenta republiky, státní pečeť a státní hymna. Ztvárnění těchto symbolů je vyjádřeno a vyobrazeno v zákoně České národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky (dále jen „zákon o státních symbolech České republiky“). Způsoby užívání těchto symbolů primárně upravuje zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o užívání státních symbolů České republiky“). Další způsoby užívání státních symbolů jsou dále upraveny i v řadě dalších zákonů a podzákoných právních předpisů.¹⁶⁵

Prezident republiky pak, v souvislosti s výkonem své funkce, užívá ze státních symbolů České republiky velký a malý státní znak, státní vlajku, vlajku prezidenta republiky a státní pečeť.

Státní znak

Zákon o užívání státních symbolů České republiky ve svém § 2 odst. 1, 2 říká, že jsou prezident republiky a Kancelář prezidenta republiky oprávněni, v souvislosti s výkonem své působnosti, užívat velký a malý státní znak.

Prezident republiky a Kancelář prezidenta republiky jsou oprávněni užít velký státní znak na svých významných listinách, umístit jej na čelní straně místnosti,

¹⁶⁴ *mvcr.cz: Webový portál Ministerstva vnitra České republiky* [online]. [cit. 15.08.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statni-symboly-ceske-republiky.aspx>

¹⁶⁵ Např. zákonem č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů v posledním znění, zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích v posledním znění, zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů v posledním znění, zákonem č. 500/2004 Sb., soudní správní řád v posledním znění.

kde zasedají a jednají jejich orgány a, jak již bylo zmíněno, užít jej v souvislosti s výkonem své působnosti. Velkým státním znakem lze dále pak označit budovy, ve kterých tyto oprávněné osoby sídlí.¹⁶⁶

Vyobrazení velkého státního znaku je uvedeno v příloze č. 1 této práce.

Prezident republiky a Kancelář prezidenta republiky jsou oprávněni užít také malý státní znak, a to na rozhodnutích a jiných listinách osvědčujících důležité skutečnosti, vydávaných při výkonu státní moci, které jim bylo svěřeno zákonem. Tato rozhodnutí a jiné listiny se pak malým státním znakem opatřují např. ve formě úředního razítka.¹⁶⁷

Vyobrazení malého státního znaku je uvedeno v příloze č. 2 této práce.

Státní vlajka

Zákon o užívání státních symbolů České republiky ve svém § 7 odst. 1 říká, že jsou prezident republiky a Kancelář prezidenta republiky oprávněni vyvěsit na budovách, v nichž sídlí, při příležitosti státních svátků a při příležitostech celostátního významu, zejména v den smutku nebo v den státního smutku, vyhlášených vládou státní vlajku. Na budovách, v nichž prezident republiky a Kancelář prezidenta republiky sídlí, může být státní vlajka vyvěšena i trvale, kdy se vyvěšením rozumí její vyvěšení buď přímo na budově, nebo na stožáru před budovou.¹⁶⁸

Vyobrazení státní vlajky je uvedeno v příloze č. 3 této práce.

¹⁶⁶ § 3 odst. 2 písm. b, c, f) zákona č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

Tamtéž, § 4 odst. 1.

¹⁶⁷ Tamtéž, § 5.

Tamtéž, § 6 odst. 1.

¹⁶⁸ Tamtéž, § 7 odst. 4.

Za státní svátky České republiky byly prohlášeny konkrétní dny uvedené v § 1 zákona č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu v posledním znění.

mvcr.cz: Webový portál Ministerstva vnitra České republiky [online]. [cit. 18.08.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statni-symboly-ceske-republiky.aspx>

Vlajka prezidenta republiky

Zákon o užívání státních symbolů České republiky ve svém § 10 odst. 1 říká, že lze vlajku prezidenta republiky užít k označení sídla prezidenta republiky v době jeho přítomnosti v České republice, a dále pak jím používaného dopravního prostředku. Prezident republiky je dále pak oprávněn užít svoji vlajku v souvislosti s výkonem své působnosti.¹⁶⁹

Vlajkou prezidenta republiky se v praxi neavizuje pouze jeho pobyt na vnitrostátním území, nýbrž je použita i v případě jeho pobytu na místě nacházejícím se mimo území České republiky.

Vyobrazení vlajky prezidenta republiky, která je taktéž označována jako prezidentská standarta anebo standarta prezidenta České republiky, je uvedeno v příloze č. 4 této práce.

Státní pečeť

Zákon o státních symbolech České republiky ve svém § 6 odst. 3 říká, že prezident republiky uchovává pečetidlo státní pečeti.

Zákon o užívání státních symbolů České republiky ve svém § 11 písm. a, b, c) říká, že se státní pečeť používá k pečetění mezinárodních smluv a plných mocí, ratifikačních listin nebo jiných listin vydávaných v souvislosti se sjednáváním mezinárodních smluv nebo ukončováním jejich platnosti, dále na pověřovací listiny diplomatických zástupců, a dále pak v dalších případech, pokud tak stanoví zvláštní právní předpis, mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, a která byla vyhlášena, nebo pokud je to obvyklé.

Vyobrazení státní pečeti je uvedeno v příloze č. 5 této práce.

¹⁶⁹ § 10 odst. 2 zákona č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů v posledním znění

Sídlo prezidenta republiky

Za sídlo prezidenta republiky se považuje areál Pražského hradu, zámek Lány a ostatní nemovitosti tvořící s nimi jeden funkční celek. Tyto nemovitosti jsou pak majetkem České republiky.¹⁷⁰

Podle autorky názoru má i sídlo hlavy státu své právoplatné místo mezi jejími symboly, neboť právě Pražský hrad patří beze sporu k neodmyslitelným symbolům české státnosti.

Mezi symboly prezidenta republiky lze dále pak pomyslně zařadit např. Řád I. třídy Bílého lva a Řád I. třídy Tomáše Garrigua Masaryka, jejichž je úřadující prezident republiky nositelem, klíč od korunní komory v kapli svatého Václava v katedrále svatého Víta, anebo fanfáry z opery Libuše skladatele Bedřicha Smetany, které se používají k jeho uvítání při příchodu na slavnostních událostech, neboť jsou s jeho osobou spjaty, a to přesto, že jim tento statut nepředepisuje žádný zákon.¹⁷¹

¹⁷⁰ § 3 odst. 1 zákona č. 114/1993 Sb., o Kanceláři prezidenta republiky v posledním znění

¹⁷¹ Podle § 2 zákona č. 157/1994 Sb., o státních vyznamenáních České republiky v posledním znění je Řád Bílého lva nejvyšším vyznamenáním osob, které se zvláště vynikajícím způsobem zasloužily o Českou republiku. (§ 2)

Tamtéž, příloha č. 1 čl. 4.

Tamtéž, podle § 3 je Řád Tomáše Garrigua Masaryka vyznamenáním osob, které se vynikajícím způsobem zasloužily o rozvoj demokracie, humanity a lidská práva.

Tamtéž, příloha č. 2 čl. 3.

Odst. I. usnesení vlády České republiky č. 19, o novém rozdělení klíčů k českým korunovačním klenotům ze dne 13. ledna 1993

9 ZÁVĚR

Tato diplomová práce pojednávala o prezidentovi České republiky.

V úvodu, který byl její první kapitolou, byl vysvětlen motiv, který autorku vedl k výběru daného tématu. Dále byl vytyčen samotný cíl práce.

V druhé kapitole byla odhalena geneze pojmu hlava státu, jenž je, mimo jiné, používán jako synonymum pro pojmenování prezidenta republiky. Bylo řečeno, že toto označení pochází z dob absolutní monarchie, která byla předcházející formou vlády pro nové uspořádání státní moci, vznikající na konci 18. století, v podobě republiky. V druhé kapitole byla dále věnovaná pozornost postavení současného prezidenta republiky, který stojí v samotném čele moci výkonné naší země, jejíž politický systém je parlamentní demokracie. Bylo vymezeno, že je hlavní působností novodobé hlavy státu být v různé míře nositelem výkonné moci, plnit funkce a úkoly vymezené jí českým právním řádem, snažit se uchovávat národní nezávislost a politickou jednotu lidu, a dále pak, v neposlední řadě, reprezentovat a symbolizovat Českou republiku.

Třetí kapitola se zabývala vznikem funkce prezidenta republiky, kterému předchází jeho přímá volba. Ta je v naší zemi uskutečňována od roku 2013. Bylo vysvětleno, že je pro uznání kandidatury na funkci hlavy státu, a dále pak jejího následného legitimního povolání, nutno kumulativně splnit Ústavou a zákony stanovené podmínky volitelnosti. Těmi jsou státní občanství České republiky, dispozice aktivního volebního práva a dosažený věk 40 let. Během studia těchto podmínek volitelnosti pak bylo zjištěno, že Ústava, ani jiný právní předpis, neřeší případ, kdy by v průběhu funkčního období prezidenta republiky došlo k pozbytí podmínky volitelnosti ve formě požadovaného státního občanství. Oproti tomu ztráta podmínky volitelnosti ve formě aktivního volebního práva Ústavou řešena je. V takovémto případě by následoval postup ve smyslu jejího čl. 66. V rámci třetí kapitoly bylo dále poukázáno na antonymum k právě zmíněnému. Tím je překážka volitelnosti, která může nastat, pro spáchaný zvláštní ústavní delikt, rozhodnutím Ústavního soudu o ztrátě prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt. Kapitola dále pojednávala o procesu kandidatury na prezidenta

republiky. Toho je oprávněn navrhnout zletilý občan České republiky, s dispozicí aktivního volebního práva, a to s podporou minimálně 50.000 občanů České republiky, anebo nejméně dvacet poslanců či deset senátorů. Pokud pak v řízení Ministerstvem vnitra dojde k úspěšné registraci jedincovy kandidátní listiny, může se tento již přímo ucházet o úřad prezidenta republiky. Dalším tématem třetí kapitoly byla dále volební kampaň, která začíná dnem vyhlášení samotné volby prezidenta republiky, přičemž bylo detailněji hovořeno o jejím průběhu, pravidlech a financování. Tato kampaň pak končí dnem vyhlášení celkových výsledků volby hlavy státu, jež je samotným vyvrcholením tohoto procesu. I o samotném průběhu a podmínkách volby prezidenta republiky, jejíž výsledek vyhláší Státní volební komise, bylo taktéž detailně pojednáváno. V závěru této kapitoly bylo řečeno, že se nově zvolený prezident republiky ujímá svého úřadu složením slibu. Touto právo tvornou skutečností, která má význam z hlediska platnosti jeho aktů, začíná jeho časově omezené pětileté funkční období. Nikdo pak nemůže být zvolen prezidentem republiky více než dvakrát za sebou.

Čtvrtá kapitola patřila pravomocím prezidenta republiky, které ve své podstatě stěžejně vymezují jeho roli hlavy státu. Bylo řečeno, že jsou pravomoci prezidenta republiky obsaženy primárně v Ústavě, v ústavních zákonech a v zákonech, kdy dále pak vyplývají z norem mezinárodního práva. V malém množství případů je hlavě státu umožněno přenést jejich výkon na někoho jiného. V této kapitole bylo dále vysvětleno, že hlava státu uskutečňuje pravomoci skrze své akty. Ty se odlišují svou právní formou na rozhodnutí, jiné právní akty a politické akty. Autorka se dále zabývala samotných členěním pravomocí prezidenta republiky, během kterého respektovala systemizaci Ústavy. Ta ve svém čl. 62 taxativně uvádí kompetence, k jejichž výkonu hlava státu nepotřebuje souhlasu předsedy vlády ani jím pověřeného člena vlády. Právě z tohoto důvodu pak za takováto rozhodnutí či jiné akty nenese vláda odpovědnost. Oproti tomu čl. 63 odst. 1 Ústavy obsahuje demonstrativní výčet rozhodnutí prezidenta republiky, k jejichž platnosti kontrasignace předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády třeba je. Za takováto rozhodnutí pak vláda, již z logiky věci, odpovídá. V kapitole bylo dále pojednáváno o znění čl. 63 odst. 2 Ústavy, které umožňuje hlavě státu výkon dalších pravomocí. I rozhodnutí

učiněná v jeho smyslu vyžadují ke své platnosti spolupodpisu předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Za takováto rozhodnutí pak nese vláda taktéž odpovědnost. Během studia kompetencí prezidenta republiky ve smyslu čl. 63 odst. 2 Ústavy si je ovšem třeba uvědomit, že tyto nezahrnují pouze rozhodnutí, k jejichž platnosti je třeba kontrasignace. Předmětný článek pod sebe totiž taktéž zahrnuje i další akty, k jejichž platnosti spolupodpisu třeba není. Jejich zařazení pod čl. 63 odst. 2 Ústavy pak vyjadřuje povinnost hlavy státu mít na zřeteli stanovisko vlády. Ve čtvrté kapitole byl dále věnován prostor i čl. 64 Ústavy, který ve svém znění uděluje prezidentovi republiky právo zúčastnit se schůzí obou komor Parlamentu, vč. jejich výborů a komisí, a schůzí vlády, přičemž jej dále opravňuje se, určitým způsobem, zapojit do jejich programu. Závěr kapitoly pak patřil Kanceláři prezidenta republiky, která tomuto obstarává záležitosti spojené s výkonem pravomocí, protokolárními povinnostmi a veřejnou činností. V průběhu zpracování celé čtvrté kapitoly pak byla věnována detailní pozornost jednotlivých charakteristikám pravomocí prezidenta republiky, kdy právě z tohoto důvodu je autorka nezahrnula do tohoto závěru.

V páté kapitole bylo pojednáváno o jednotlivých důvodech, pro které mandát prezidenta republiky zaniká. Těmito důvody jsou konkrétně uplynutí volebního období, abdikace neboli vzdání se úřadu, rozhodnutí Ústavního soudu o ztrátě prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt, ujmoutí se některé s úřadem prezidenta republiky neslučitelné funkce a úmrtí hlavy státu.

Šestá kapitola se zabývala zastupováním prezidenta republiky. Během studia tohoto tématu bylo zjištěno, že je prezident republiky povinen zastávat svou funkci po celou dobu trvání svého mandátu. Ústavou ani jiným zákonem mu totiž není ustanoven žádný zástupce. Stejně tak právní řád nezná dovolenou, ani jiný důvod, který by hlavu státu z výkonu úřadu osvobodil. Ústava však ve svém čl. 66 hovoří o dvou případech, kdy přeci jen k zastupování prezidenta republiky dojít může. Tím prvním je usnesení se obou komor Parlamentu na tom, že existují závažné důvody, které prezidentovi republiky znemožňují jeho úřad vykonávat. Druhým případem je pak okamžik, kdy se jeho úřad uvolní, přičemž nový prezident republiky ještě nebyl zvolen, anebo se doposud neujal své funkce. V takových to případech se pak, až do doby pominutí těchto důvodů,

stávají vykonavateli jeho pravomocí předseda vlády, předseda Poslanecké sněmovny a předseda Senátu. Sama Ústava pak dočasně jednotlivé pravomoci prezidenta republiky mezi tyto funkcionáře rozděluje. V samotném závěru kapitoly je pak zdůrazněno, že v případě existence trvalých závažných důvodů znemožňující výkon hlavy státu, není Ústavou ani žádným jiným zákonem, stanoveno jiné řešení, než že by zůstaly její funkce takto rozděleny až do konce volebního období.

Sedmá kapitola pojednávala o neodpovědnosti z výkonu funkce prezidenta republiky a o jeho imunitě, které jsou pro postavení nejvyššího představitele našeho státu typické. Ústava ve svém čl. 54 odst. 3 říká, že hlava státu není z výkonu své funkce odpovědná. To prakticky znamená, že prezident republiky nenes, za jednání uskutečněné v souvislosti s výkonem své funkce, žádnou politickou odpovědnost. Jeho neodpovědnost je pak všestranná, a to bez ohledu zda výkon jeho funkce vyžadoval, anebo nevyžadoval, kontrasignaci předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Neodpovědnost prezidenta republiky však nelze vztahovat na činnost a rozhodování, které se výkonu jeho úřadu netýkají. Hlava státu se tak nemůže na svoji neodpovědnost odvolávat proti soukromoprávnímu nároku. Prezident České republiky tak, těmito svými ústavně zakotvenými kompetencemi, přesahuje postavení hlavy státu, které je v parlamentních i prezidentských republikách obvyklé. Dalším tématem sedmé kapitoly byla imunita prezidenta republiky, na kterou poukazuje čl. 65 odst. 1 Ústavy. Ten hovoří o tom, že prezidenta republiky nelze po dobu výkonu jeho funkce zadržet, ani stíhat pro trestný čin nebo přestupek. Ve srovnání s neodpovědností prezidenta republiky z výkonu funkce, která se nevztahuje na soukromoprávní nároky, pak disponuje hlava státu imunitou bez rozdílu, zda jde, anebo nejde, o výkon jejího úřadu. Jak však bylo již několikrát zmíněno, připouští Ústava ve svém čl. 65 odst. 2 výjimku, během které může být hlava státu ústavně žalována pro zvláštní ústavní delikt. V takovém to případě je věc rozhodována Ústavním soudem. Pokud Ústavní soud žalobě vyhoví, kdy dále pak vyhlášením nálezu rozhodne, že se prezident republiky zvláštního ústavního deliktu dopustil, ztrácí tento úřad i způsobilost jej znovu nabýt. Proti takovému nálezu Ústavnímu soudu je pak přípustná obnova řízení. V obnoveném řízení

může dojít ke zproštění prezidenta republiky, kdy však tento již ztraceného úřadu nenabývá zpět.

V osmé, zároveň poslední, kapitole se autorka zabývala některými dalšími náležitostmi spojenými s výkonem mandátu hlavy státu. Těmito byly ohodnocení za výkon funkce, zabezpečení bývalého prezidenta republiky, zvláštní ochrana, vykonávaná zejména ze strany Hradní stráže a Útvaru pro ochranu prezidenta České republiky Ochranné služby Policie ČR, a konečně její symbolika.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

1. FILIP, Jan a Jan SVATONĚ. *Státověda*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-685-1.
2. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-838-9.
3. GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 6. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-865-5.
4. HOLLÄNDER, Pavel. *Základy všeobecné státovědy*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-395-7.
5. HRUDKA, Josef a kolektiv. *ORGANIZACE A ČINNOST POLICEJNÍCH SLUŽEB*. Mělník: POLICE HISTORY, 2012. ISBN 978-80-86477-56-5.
6. KLÍMA, Karel a kolektiv. *Státověda*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-296-7.
7. NOVOTNÝ, František a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4.
8. PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: I. díl Obecná státověda*. 3. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-506-7.
9. PAVLÍČEK, Václav a kolektiv. *Ústavní právo a státověda: II. díl Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-468-8.
10. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY*. 2. vydání. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-0664-9.
11. SLÁDEČEK, Vladimír, Vladimír MIKULE, Radovan SUCHÁNEK a Jindřiška SYLLOVÁ. *Ústava České republiky: Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-590-9.

Zákonná úprava

12. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění.
13. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., *o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky* v posledním znění.
14. Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., *o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky* v posledním znění.
15. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky* v posledním znění.
16. Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., *kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů* v posledním znění.
17. Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním* v posledním znění.
18. Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., *o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky* v posledním znění.
19. Zákon č. 424/1991 Sb., *o sdružování v politických stranách a v politických hnutích* v posledním znění.
20. Zákon č. 451/1991 Sb., *kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky* v posledním znění.
21. Zákon České národní rady č. 3/1993 Sb., *o státních symbolech České republiky* v posledním znění.
22. Zákon České národní rady č. 6/1993 Sb., *o České národní bance* v posledním znění.
23. Zákon č. 114/1993 Sb., *o Kanceláři prezidenta republiky* v posledním znění.
24. Zákon č. 166/1993 Sb., *o Nejvyšším kontrolním úřadu* v posledním znění.
25. Zákon č. 182/1993, *o Ústavním soudu* v posledním znění.

26. Zákon č. 157/1994 Sb., o státních vyznamenáních České republiky v posledním znění.
27. Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě v posledním znění.
28. Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny v posledním znění.
29. Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu v posledním znění.
30. Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů v posledním znění.
31. Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v posledním znění.
32. Zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů v posledním znění.
33. Zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu v posledním znění.
34. Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky v posledním znění.
35. Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv v posledním znění.
36. Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů v posledním znění.
37. Zákon č. 245/2000 Sb., o státních svátcích, o ostatních svátcích, o významných dnech a o dnech pracovního klidu v posledním znění.
38. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů v posledním znění.
39. Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů v posledním znění.
40. Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů v posledním znění.
41. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů v posledním znění.
42. Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů v posledním znění.
43. Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní v posledním znění.

44. Zákon č. 62/2003 Sb., *o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů* v posledním znění.
45. Zákon č. 48/2004 Sb., *o zabezpečení prezidenta republiky po skončení funkce* v posledním znění.
46. Zákon č. 585/2004 Sb., *o branné povinnosti a jejím zajišťování* v posledním znění.
47. Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky* v posledním znění.
48. Zákon č. 372/2011 Sb., *o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování* v posledním znění.
49. Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* v posledním znění.
50. Zákon č. 275/2012 Sb., *o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů* v posledním znění.
51. Zákon č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů* v posledním znění.
52. Zákona č. 292/2013 Sb., *o zvláštních řízeních soudních* v posledním znění.
53. Zákona č. 250/2016 Sb., *o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich* v posledním znění.
54. Zákon č. 110/2019 Sb., *o zpracování osobních údajů* v posledním znění.
55. Usnesení vlády České republiky ze dne 13. ledna 1993 č. 19, *o novém rozdělení klíčů k českým korunovačním klenotům* v posledním znění.
56. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 157/1964 Sb., *o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích* v posledním znění.
57. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 15/1988 Sb., *o Vídeňské úmluvě o smluvním právu* v posledním znění.
58. Rozhodnutí prezidenta republiky č. 144/1993 Sb., *o sjednávání mezinárodních smluv* v posledním znění.
59. Rozhodnutí prezidenta republiky č. 378/2013 Sb., *o přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti* v minulém znění 29.11.2013 – 31.12.2023.
60. Rozhodnutí prezidenta republiky č. 353/2023 Sb., *o přenesení pravomoci v řízení o udělení milosti* v posledním znění.

61. Pokyn policejního prezidenta č. 137/2009, o *organizaci Policie České republiky* v posledním znění.

Webové stránky a elektronické zdroje

62. *mvcr.cz*: *Webový portál Ministerstva vnitra České republiky* [online]. [cit. 15.08.2023 – 18.08.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statni-symboly-ceske-republiky.aspx>

63. *senat.cz*: *Webový portál Senátu PČR* [online]. [cit. 15.02.2024]. Dostupné z: https://www.senat.cz/informace/slovník_pojmu.php

11 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Vyobrazení velkého státního znaku	I
Příloha č. 2: Vyobrazení malého státního znaku	II
Příloha č. 3: Vyobrazení státní vlajky	III
Příloha č. 4: Vyobrazení vlajky prezidenta České republiky	IV
Příloha č. 5: Vyobrazení státní pečeti.....	V

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Vyobrazení velkého státního znaku¹⁷²

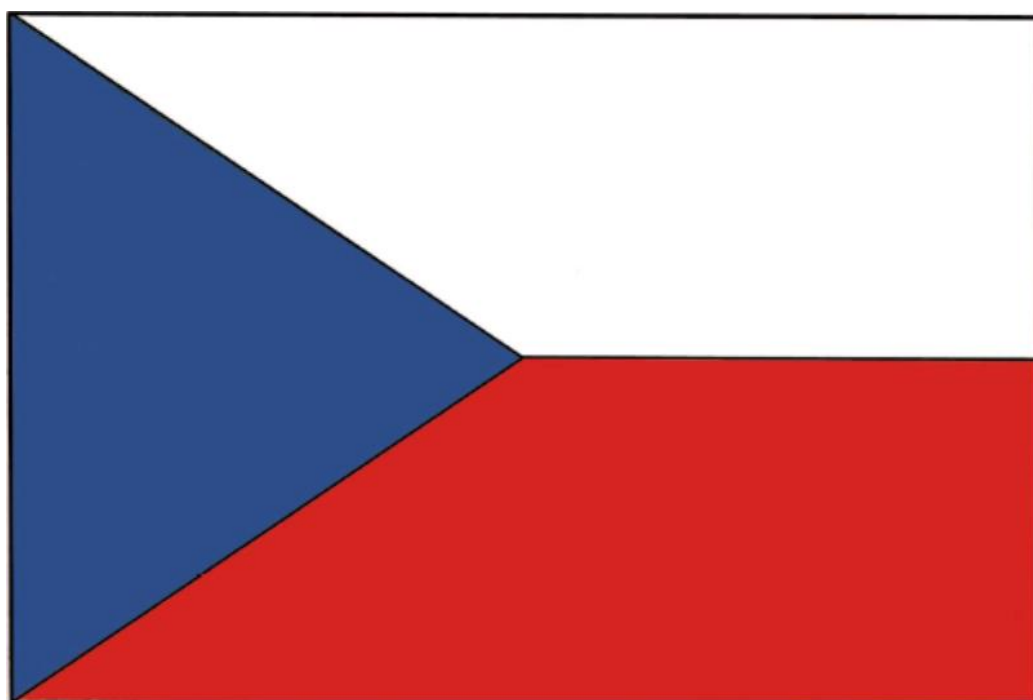
¹⁷² Příloha č. 1 zákona České národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky v posledním znění

Příloha č. 2: Vyobrazení malého státního znaku¹⁷³

¹⁷³ Příloha č. 2 zákona České národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky v posledním znění

Příloha č. 3: Vyobrazení státní vlajky¹⁷⁴

¹⁷⁴ Příloha č. 3 zákona České národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky v posledním znění

Příloha č. 4: Vyobrazení vlajky prezidenta České republiky¹⁷⁵

¹⁷⁵ Příloha č. 4 zákona České národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky v posledním znění

Příloha č. 5: Vyobrazení státní pečeti¹⁷⁶

¹⁷⁶ Příloha č. 5 zákona České národní rady č. 3/1993 Sb., o státních symbolech České republiky v posledním znění